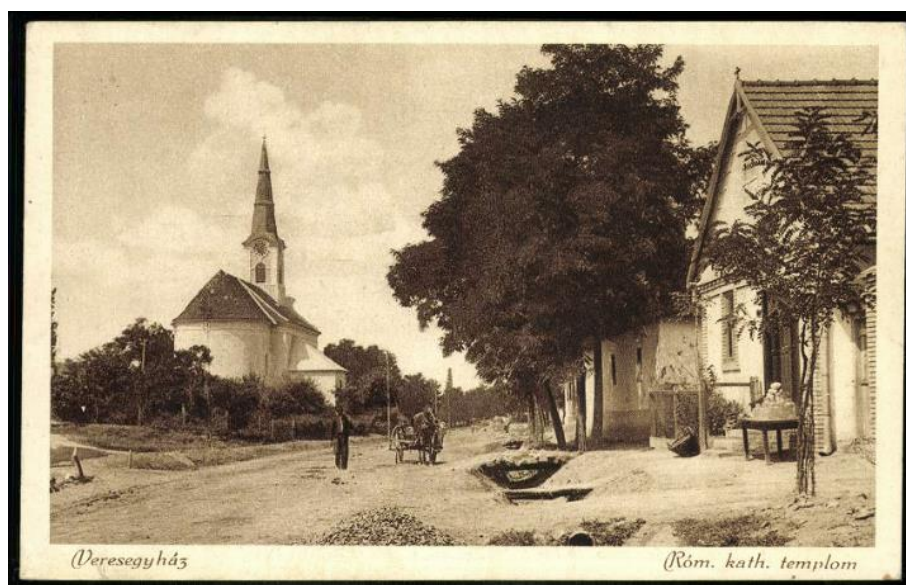

Archeo-Art Bt.
2119 Pécel, Csíktarcsa utca 8.

V E R E S E G Y H Á Z
VÁROS TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERVE, HELYI ÉPÍTÉSI SZABÁLYZATA ÉS
SZABÁLYOZÁSI TERVE FELÜLVIZSGÁLATA

TELEPÜLÉSI ÖRÖKSÉGVÉDELMI
HATÁSTANULMÁNY

MŰEMLÉKI SZAKTERÜLETI MUNKARÉSZE

Veresegyház Római katolikus templom, 1927.
(<http://postcards.hungaricana.hu/hu/19854/>)

2018. július

ALÁÍRÓLAP

Veresegyház város településszerkezeti terve, helyi építési szabályzata és szabályozási terve
felülvizsgálatához kapcsolódó települési örökségvédelmi hatástanulmány műemléki szakterületi
munkarésze

Megbízó:

Veresegyház Város Önkormányzata
Pásztor Béla polgármester
2112 Veresegyház, Fő út 35.

Tervezők:

Archeo-Art Bt.
2119 Pécel, Csíktarcsa utca 8.

Baratta Építész és Mérnök Iroda Kft.
8900 Zalaegerszeg, Bíró Márton utca 71.

Barattáné Zámbó Ágnes
építész vezető tervező
műemlékvédelmi szakmérnök
tervezői jogosultság száma: É/1 20-0011
szakértői nyilvántartási szám: 21-0144

Kozma Klára
okleveles építészmérnök
tervezői jogosultság száma: É 07-0438

Dénes Katalin
okleveles építészmérnök
tervezői jogosultság száma: É 20-0333
műemlékvédelmi szakmérnök

Budapest, 2018. július hó

TARTALOMJEGYZÉK

I. BEVEZETÉS	4
II. ÖRÖKSÉGVÉDELMI VIZSGÁLAT	5
1. TÖRTÉNETI LEÍRÁS	5
2. TERMÉSZET, TÁJ, TÁJHASZNÁLAT	11
3. TÖRTÉNETI TELEPÜLÉSMAG, TELEPÜLÉSKÉP ÉS UTCAKÉPEK	12
4. TELEPÜLÉSSZERKEZET ÉS TERÜLETHASZNÁLAT	14
5. TELEPÜLÉSKARAKTER	17
6. VÉDETTSÉGEK.....	20
7. AZ ÖRÖKSÉGI ÉRTÉKEK ELEMZÉSE.....	22
III. A RENDEZÉS SORÁN TERVEZETT VÁLTOZÁSOK HATÁSELEMZÉSE	24
1. A TELEPÜLÉSI ÉRTÉKLELTÁRBAN SZEREPLŐ ELEMENK VONATKOZÁSÁBAN RELEVÁNS RÖVID ÉS KÖZÉPTÁVON TERVEZETT VÁLTOZÁSOK ISMERTETÉSE	24
2. A VÁLTOZÁSOK HATÁSAI A TÖRTÉNETI TELEPÜLÉSRE, TELEPÜLÉS- ÉS TÁJSZERKEZETRE.....	25
3. A VÁLTOZÁSOK HATÁSAI A TELEPÜLÉSI ÉRTÉKLELTÁRBAN SZEREPLŐ MŰEMLÉKI ÉRTÉKEKRE	26
IV. ÉRTÉKVÉDELMI TERV	27
1. AZ ÉRTÉKLELTÁRBAN SZEREPELTETETT ÉRTÉKEK MEGŐRZÉSÉT BIZTOSÍTÓ SZEMPONTOK ÉS KÖVETELMÉNYEK.....	27
2. ÖNKORMÁNYZATI FELADATOK.....	28
V. NYILATKOZAT	29
VI. TELEPÜLÉSI ÉRTÉKLELTÁR.....	30
1. MŰEMLÉKI VÉDELEM ALATT ÁLLÓ ÉPÍTMÉNYEK	30
2. HELYI VÉDETT TERÜLETEK, HELYI EGYEDI VÉDETT ÉPÍTMÉNYEK.....	34
3. HELYI VÉDELEMRE ALKALMAS ÉPÍTÉSZETI ÉRTÉKEK.....	43
4. EGYÉB ÉPÍTÉSZETI ÉRTÉKEK.....	54
5. EMLÉKMŰVEK, SZOBROK, KERESZTEK	55

I. BEVEZETÉS

Veresegyház város települési örökségvédelmi hatástanulmányának elkészítését az Archeo-Art Bt. a PESTTERV Kft. megbízásából, a 2018. első félévében kötött tervezési szerződés alapján és keretei között végzi. Az örökségvédelmi hatástanulmány Veresegyház településszerkezeti terve, helyi építési szabályzata és szabályozási terve felülvizsgálatához kapcsolódóan készül.

A települési örökségvédelmi hatástanulmány műemléki szakterületi munkarésze a kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról szóló 68/2018. (IV. 9.) Korm. rendelet 14. melléklete szerinti tartalommal készült.

A települési örökségvédelmi hatástanulmány műemléki szakterületi munkarészeinek vizsgálati fejezete 2016 áprilisában készült, majd 2018 nyarán frissítésre került. A rendezés során tervezett változások hatáselemzését a PESTTERV Kft. 2018. júniusi adatszolgáltatása alapján végeztük el, az értékvédelmi terv tartalmazza az értékleltárban szerepeltetett értékek megőrzését biztosító szempontokat és követelményeket, valamint az önkormányzati feladatok meghatározását.

A helyszíni bejárásokat 2016 márciusában és 2017 augusztus-szeptemberében végeztük el.

A települési örökségvédelmi hatástanulmány önálló régészeti fejezetben mutatja be részletesen a régészeti örökséget és annak hatáselemzést.

II. ÖRÖKSÉGVÉDELMI VIZSGÁLAT**1. TÖRTÉNETI LEÍRÁS****Őskor**

Veresegyház környéke a legrégibb időktől fogva lakott volt, területén az emberi élet nyomai az újabb **kőkorszakkal** kezdődnek a Kr.e. 4-5. évezredben. Az újkőkör középső szakaszából (kb. Kr.e. 3000-2800) származó, az Álomhegyen előkerült agancskapa a földet művelő és gabonát termesztő vonaldíszes kerámia kultúra népeinek jelenlétére utal. A környék őskori leletanyagát egy Závodszy nevű őrszentmiklósi, majd valkai jegyző gyűjtötte össze.

A késő **rézkorban**, az úgynevezett péceli kultúra népének (Kr. e. 2100-1900) egyik telepe a veresegyházi Nagyföldéken volt. Az ásatások során apró kagylóhéj halmok, a tűzhelygödrök környékéről étkezési hulladékok, valamint egy egyfüles és meglehetősen hasas, bordázott 2-3 literes korsó került elő.

Veresegyház területén csak kevés **bronzkori** emléket találtak, de közvetlen környezetéből olyan nagy tömegű bronzkori lelet áll rendelkezésre, mely rendkívül sűrűn lakott területről tanúskodik.

A **vaskorszak** (Kr.e. 700 kezdete) kevés nyomot hagyott a területen, ekkor a kelták oszkusz törzse élt itt.

Ókor, római kor

Időszámításunk kezdetén a területet valószínűleg a Kárpát-medencébe keletről érkező szarmata lovaspásztorok népének jazig törzse lakta. Az akkori települést és a jazigokat a Csörsz-árok, egy hatalmas gát-árok építmény védte meg a római hódítástól. Az erdőség és az óriási kiterjedésű legelők kedvező teret biztosítottak a vadászó-halászó, kisebb mértékben állattenyésztő nép életének. Az Álomhegyről felszínre került római pénzek valószínűleg hadjáratból vagy kereskedelemről származnak. A Kr.u. 100-150-ből előkerült előkelő szarmata nő pompás sírmellékletei azt bizonyítják, hogy Veresegyház földjén egy szarmata törzsfőnök családja temetkezett.

Népvándorlás kora

Kr.u. 376-ban a jazigokat még itt találták a hunok, majd Attila hun király halála után északról herulok és longobardok özönlöttek be.

I.sz. VI. század második felétől avar állam létesült a területen. A Fürdő utcában avar nemzetségsírként tárták fel, az Arany János utcában avar soros temetőre bukkantak, az Álomhegyen két öntött csüngő tokos ékszer került elő. Az avar évszázadok további két emléke a váchartyáni körsánc („Várhegy”) és a szadai „Várdomb”.

A IX. század első évtizedében Nagy Károly frank seregei döntötték meg az avar államot. Az uralom ezután a bolgárok és a morva szlávok közt oszlott meg a magyarok honfoglalásáig.

Honfoglalás kora

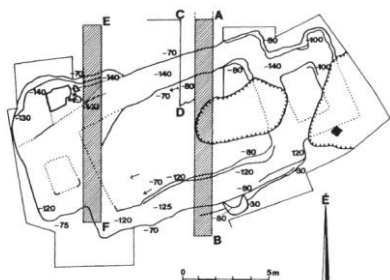
Ivacsa falu X. századi házainak lakógödrei

Pest megye területét az Árpád törzsének legkiválóbb nemzetsége, a Megyer vagy Magyar nemzetség szállta meg. Veresegyházról 2 km-re Csomád községben teljes fegyverzetű honfoglalás korabeli lovast találtak.

A magyarok megtelepedése a mai Veresegyház területén nem bizonyított. A X. században alakulhatott ki ma már nem létező Ivacs falu is, mely legkésőbb Szent István korában már bizonyosan létezett és templommal is rendelkezett. Az egykori falu emlékét a hasonló nevű vasútállomás őrzi.

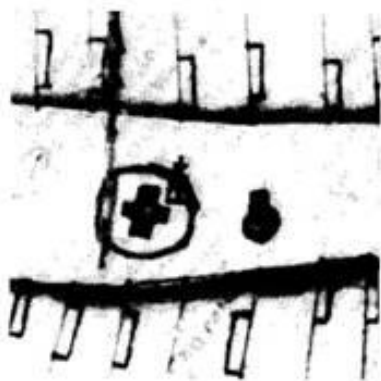
Árpád-kor

Az Árpád-korban Veresegyház határában a Folyás-patak és a Szód-Rákos-patak összefolyásánál alakult ki Ivacs falu. A falunév egyes források szerint *tiszafűs-helyet* jelöl, más forrás szerint nevét első birtokosáról kapta. Ivacs a X-XV. században lakott volt, jobbágysága földművelésre és állattartásra alapozott gazdálkodását kiegészítette a halászat is. 1241. március 17-én a Sejbán kán vezette tatár sereg

Veresegyház-Ivacs, 37/2 lelőhely
forrás: Tari Edit Pest megye középkori templomai

Nevének eredete

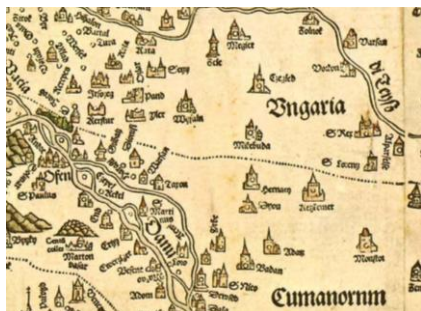

Veresegyház középkori templomának
ábrázolása a XVIII. sz. első feléből
forrás: <http://www.sulinet.hu>

A Fő út menti középkori házak feltárása
forrás: Veresegyház Városi Televízió

A török hódoltság előtti időszak (XIV-XV. század)

Lázár diák térképe

elfoglalta és elpusztította, de végleges elnéptelenedése 1390-1430 közé tehető. Újra települése a tatárjárás után kezdődhetett meg. Mesterházy Károly az 1970-es években feltárta Ivacs falu 1270-es években épült, egyenes szentélyzáródású, egyhajós és a későbbiekben hozzá épült toronyból álló templomát. A templom törmelékei közül előkerült Károly Róbert király 1338-ban vert ezüstje, valamint edénytöredékek, a jellegzetes kihajló peremű, hullámos és vízszintes vonalakkal díszített bográcsok, köcsögök, bögrék, fazekak, és egy kőből faragott mozsár.

A település névadása egyházi vonatkozású, ezekben az esetekben elsősorban a templom színéről, alakjáról kapták a helységek a nevüket. Veresegyház a vakolatlanul hagyott, téglából épült vörös színű középkori templomáról nevezték el. A tatárjárás utáni időkben épült templom veres színű kőből rakott falait 2015-ben tárták fel a későbarokk templom felújítása során. A középkori templom egyenes záródású szentélyének (a mai sekrestyében található) maradványa inkább a XIII. század emléke lehet, később nemigen építettek ilyeneket, így Veresegyház temploma már egy évszázaddal korábban állhatott a fennmaradt említéshez képest.

Horváth Lajos helytörténeti írása szerint Veresegyház első okleveles említése 1375-ből való, Szepesi Jakab országbíró Zsidói István fia Domonkosnak Wereseghazi Lack fia Miklós elleni perében elengedi a felperesre írott 6 márkányi bírság kétharmadát.

Kiss Lajos etimológiai szótára szerint Veresegyház első okleveles említése „Weruseghaz” ill. „Wereseghaz-i” néven 1399-ből származik. Az oklevél szerint Pásztói János volt országbíró fia, László főesperes biztatására azok tisztartói három Budáról hazafelé tartó jobbágytól két négyökrös kocsit elvett. A vizsgálat során a főesperest Veresegyházán felkeresték, aki ígéretet tett a kocsik visszaszolgáltatására.

A néphagyomány szerint a tatárok vérengzése elől a kőtemplomba menekült lakosok vérértől vereslettek a falak, ezért hívják a helységet Veresegyháznak. Ennek variációja, hogy a düláskor csak egy ház maradt volna meg, aminek szintén vereslett a fala a vértől. Ez a változat az egyház, azaz „templom” jelentésű szót egyetlennek értelmezi tévesen.

Az 1375. évi oklevél szerint „Wereseghaz” a Rátót nemzetségből leszármazott családok birtokában volt.

Regionális központi jellege legelőször a váci egyházmegye szervezetén belül mutatkozott meg, a XIV. század végén a főesperesség székhelye.

Az Anjou-korban épített halastó (Öreg-tó) első okleveles említése 1430-ból származik, ekkor nádas halastóként Lábas-tó néven említik. Tulajdonosai Machalfalvy Ryhel Péter és felesége, Katalin. 1435-ben a település már a Lack család birtokában volt. A tó 1465-ben a Rozgonyiak birtokába került, majd a XIX. századig a nagyváradi káptalan és a váci püspök tulajdona.

A 1457-ben V. László király Guthy Ország Mihálynak adományozta a település nagy részét, ebben az időszakban a környék falvai gyorsan fejlődtek. Egy 1492-ből ismert dokumentum említi először Veresegyház falu tornyos kőtemplomát és két malmát is.

1495-ben a Váradi káptalan kezébe került a település. Lázár diák 1510-1520 között készült térképén is szerepel, mint a Gödöllői-dombság északnyugati részének települése.

Török uralom

Egy „Máriás” a XVII. századból
forrás: <http://www.sulinet.hu>

1526-ban a mohácsi csatavesztés után, majd az elkövetkezendő években a török csapatok többször is feldúlták a környék településeit. Buda 1541-es esztét követően Veresegyház és környéke tartósan betagolódott a hódoltság területébe, a ház birtokok közé nyert besorolást. Ezekben az évtizedekben vált általánossá a kettős adóztatás gyakorlata is. A település a váci püspökség elvi fennhatósága alá került, de szerepelt a török timár birtokok jegyzékében is, és a Váci református egyházkerület megalakulásával egy újabb felettes hatóság is létesült. Veresegyház a török hódítás elején lakott maradt, bár a környéke sokat pusztult. Az un. tizenöt éves háború (1593-1606) idején elmenekült innen is a lakosság és csak az 1620-as években tért vissza.

Az újraéledt falu ekkor már a református hitet követte, a térségben főleg Szegedi Kiss István hatása kiemelhető. Egy 1631-es adat szerint református tanítás volt a községben.

1638-ban megalakult Pest megyében a parasztvármegye, ennek egyik körzetének székhelyévé vált a falu. Az 1655. évi pozsonyi országgyűlésen szóba kerültek Veresegyház és Szada református lakosságának sérelmei is (a váci püspök igyekezett megakadályozni a református lakosság szabad vallásgyakorlását), de érdemi előrelépés nem történt.

A török alóli felszabadulás éveiben (1686-1690) ismét elnéptelenedett Veresegyház és csak lassan éledt újjá. Az első névszerinti magyar összeírásra 1699-ben került sor.

A XVIII. század

A község 1715-ben vésett pecsétje,
szőlőfürt alatt csoroszlya és ekevas
forrás: <http://www.sulinet.hu>

1703-ban a kurucok elfoglalták a környéket, 1705. július 6-10. között Veresegyházon táborozott II. Rákóczy Ferenc 8000 főből álló seregével. A kurucmozgalom bukását követően császári katonákat szállásoltak be a helyi lakossághoz, akikkel többször is atrocitásba keveredtek a helyiek.

1715-ben lezajlott az úrbéres népesség első országos összeírása, ekkor 47 adóköteles magyar háztartást írtak össze, 1720-ban már 80-at.

A XVIII. században több alkalommal is súlyos pestisjárvány söpört végig a településen, ezt csak az 1740-es évektől sikerült megfékezni. Ugyanekkor zajlott le az utolsó veresegyházi boszorkányper is.

1777-ben Migazzi Kristóf váci püspök az egykori középkori templom részbeni bontásával és felhasználásával felépíttette a Szent Erzsébetnek szentelt templomot.

1783-ban a helytartótanács engedélyezte Szada és Veresegyház protestáns lakossága számára a szabad vallásgyakorlást. Így 1784-ben felépült a reformátusok temploma, mely elé 1811-ben tornyot építettek.

1794. április 14-én az iskola és a szomszédságában álló lakóépület leégett. Fabriczius József tanító a diákokat kimentette, ám a felszerelés kimentése közben a beomló tető maga alá temette.

Vályi ország leírása szerint Veresegyház földesura a váci püspökség, lakosai reformátusok és katolikusok, határa középszerű, bora jó.

A XIX. század

A Fő út régi jellemző beépítése
forrás: <http://www.sulinet.hu>

A XIX. század első felében a váci járás egyik körzetének székhelye Veresegyház, Fáy András szolgabíróként 1812-1818 között élt itt és többször itt találkozott Kölcsey Ferencsel és Szemere Pállal. 1817-ben Veresegyházon született Peterdy Gábor, aki 1848. október 3-án Székesfehérváron sikeres népfelkelést szervezett a horvát helyőrség ellen. 1847-ben súlyos károkat okozó tűzvész pusztított, ugyanezen évben átutazott a településen Petőfi Sándor. Az Isaszegi csatát követően itt pihent meg Húsvétkor Damjanich János hadteste.

1848-ig a váci püspökség és a nagyváradai káptalan volt a helység földesura.

Az 1850-es években többször is kolerajárvány pusztította a lakosságot.

1864-ben megszületett a jobbágyszabadítást véglegesítő egyezmény a helyi lakosság és a váci püspökség között, megtörtént a tagosítás.

1871-ben és 1892-ben tűzvész pusztított.

Az 1870-es években a Margita, a Csatár, az Öreghegy és a Hársas hegy területén a főváros lakosai közül többek birtokoltak itt saját szőlőt, melyet „csinos lakokkal látnak el.”

Az 1880-as években a filoxéra járvány a korábban jelentős bortermelő ágazatot szinte teljesen megsemmisítette. A század végén a parasztság föld nélkül színlódó tagjai tömegesen kértek kivándorlási engedélyt Amerikába, havonta 40-50 ember hagyta el Veresegyház.

A katonai felmérések térképei – történeti településmag

I. katonai felmérés, 1782-1785.

II. katonai felmérés, 1819-1869.

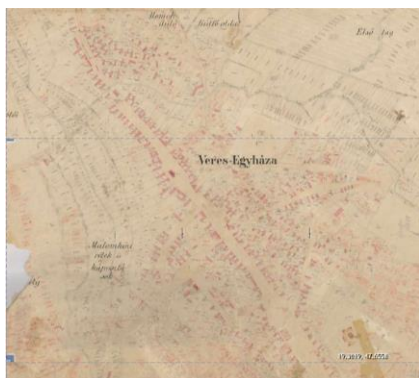
III. katonai felmérés, 1872-1884.

Veresegyház szerkezeti magja a tatárjárást követő időszakban alakult ki. Az apró szórványokból álló kis településrészek lassú összeépüléséből halmazfalú jött létre. A két fő falumagot – Fővég és Alvég – a szabálytalan alaprajz, zsúfoltság, a minden rendszer nélküli beépítettség, a zezugos és szabálytalan építkezés jellemezte. Az egykori ősi halmazfaluban a telkek nagysága és elhelyezkedése szabálytalan, valamint az épületek tájolása is változó. A lakosság nem előre kimért utcákba települt, az utcák csak a házak későbbi bekerítése folytán alakultak ki.

Az **I. katonai felmérés**en megfigyelhető az eredetileg keresztutas, orsós falu, a mai Fő út, Andrassy út és Mogyoródi út kereszteződésében. A Fő út a katolikus templom magasságában kiszélesedik, az Alvég és a Fővég megközelítően egyenlő távolságra van a középkori templomtól. Alvég és Fővég területét a szalagtelkes elrendezésű Fő út köti össze. A XVIII. században Alvég területén már kialakultak az utcavonalak, Fővég tekintetében nem mutat utcákat a térkép. A település beépített területe ekkor északon a Huszai utca, délen a Huszár utca, keleten a Pázmány utca vonaláig terjedt. A térképen a két fő keresztező útja mellett felismerhető az Újiskola utca szalagtelkes beépítése, a Jókai utca, Ráday utca és a Pázmány utca, északon a Bánóczi utca. Az utcák mentén fésű beépítésben kőből épült hosszaházak sorakoznak. A Sződrákosi-patak mellett réteket, a beépített területek mentén fasorokkal határolt kertek ábrázol a térkép, az Öreg-hegyen pedig kiterjedt szőlőhegyet láthatunk.

A **II. katonai felmérés** térképén a falu kiterjedésében a Fővég és az Andrassy út mentén mutat növekedést. A pontosabb ábrázoláson már határozottabban kirajzolódnak az utcák, teresedések. A kialakult Fővég beépítése már jól felismerhető, de utcavonalai még nem alakultak ki véglegesen. A térkép mutatja az útmenti kereszteket, a Batthyány utcai temetőt, a Sződ-Rákos patakon három vízimalmot is. A Fő út mentén több gémeskút is állt. Újabb utcák ismerhetők fel, úgymint a Batthyány utca, Óvoda utca, Temető utca, Hajnal utca, a Petőfi utca és a Csokonai utca kezdeménye. A Fő úton újabb teresedés jön létre, a mai Fő tér magasságában. A Jókai utca és a Kálvin utca menti területek beépültek. Az utcák menti köépületek mögött jelöli a térkép a faserkeztetű gazdasági épületeket is.

Az 1872-83 között készült **III. katonai felmérés** szerint a beépített terület nem nőtt az előző felméréshez képest. Az utcahálózat megegyezik a korábbival. A térkép már jelöli a református templomot is, bár az már az I. katonai felmérés is idején is állt. A patak mentén látható a Felső-, Középső- és Alsó-malom épülete. Az Öreg-hegyen megjelennek az első villaépületek.

Királyi kataszteri térkép (1850-1916),
Veresegyház térképe 1883-ban készült

Az 1883-ban készült **királyi kataszteri térkép** már részletesebben ábrázolja a települést és a beépítéseket, feltünteti a telekhatárokat is. A falu kiterjedése nagymértékben nem nőtt, de Fővég területén kialakultak az utcák: Bercsényi, Huszai és Luther utca. Az Andrassy út beépítése keleti, a Kálvin utca és a Fő út beépítése déli irányban folytatódott. Megjelentek az első házak a Temető utca északi felén, és a Tompa Mihály utca vonala is kialakult.

Utólagos bejegyzésekkel ábrázolja a térkép a Mézes-völgy területén és a Petőfi utca és a vasút közötti területeken készült telekosztásokat, valamint a vasút nyomvonalát. Mézes-völgy területén felismerhető a Kinizsi utca, a Szabadság utca, Virág utca, Kiss utca, Hajdi és Béke utca.

Magyarország katonai felmérése, 1941.

1941-ben készült el Magyarország katonai felmérése, melyen megfigyelhetők Veresegyház újonnan beépített lakóterületei is, úgymint a Mézes-völgy, Laposok és Táborhely első tervezett utcavonalai. A térképen kirajzolódik az 1911-ben indult Rákospalota – Vác vasútvonal nyomvonala is, valamint az azóta megszüntetett Veresegyház – Szada – Gödöllő kitérő. Szintén látható az 1956-ban önállósult Erdőkertes (Erdőváros) területén működő téglagyár vasúti bekötése is. A térkép szimbólumokkal ábrázolja a Fő utcai római katolikus templomot, a Kálvin téri református templomot és az 1927-ben a Nap utcában felépült evangélikus templomot is, valamint az útmenti kereszteket és a temetőt. A vasút mentén az Anna-gőzmalom, de az felső- és a középső malom is működött még ekkor.

Budapest topográfiai térképe, 1975.

A következő térképi ábrázolás az 1975. évi topográfiai térkép, melyen már megfigyelhető a XX. század első felében parcellázott területek beépítése. Teljes mértékben beépült a Mézes-völgy területe, a Széchenyi-domb és Öreg-hegy lejtői, a Laposok, Ivacsok és Táborhely területei. Az újabb beépítéseknél az utcák vonalvezetése szabályos, a telkek nagyjából azonos nagyságúak, általában oldalhatáros vagy szabadonálló beépítéssel. A régi településmag utcavonalai nagyrészt a korábban kialakult állapotban maradtak meg.

A XX. század első fele

A vasútállomás épülete a bővítés előtt
forrás: <http://www.sulinet.hu>

1911. szeptember 2-án indult meg a villamos vontatású vasút Rákospalota – Újpest – Veresegyház – Vác között Veresegyház – Szada – Gödöllő kitérővel. Ez volt az ország legelső villamos vasútja, melyet Veresegyház lakóterületének déli és keleti peremén vezettek el. A település közlekedése a vonal kiépítésével igen nagyot fejlődött. A vasútvonal mellett 1922-ben Dr. Szász Gézáé felépíttette az Anna-gőzmalmot. A korszerű gőzmalom nem volt riválisa az akkor még a tavakon működő vízimalmoknak.

Az Andrassy úton a két világháború között Baptista Imaház épült. 1925-ben megalakult a Veresegyházi Töredező és Fürdő Egyesület, majd 1928-ban társadalmi erőből megnyílt a tavon a strandfürdő. 1927-ben felépült az evangélikus templom a Nap utcában, majd 1936-ban a Szent Erzsébet Iskola a Fő úton, a katolikus templom közelében. A II. világháború eseményei Veresegyházát sem kerültk el. Munkaszolgálatosként itt dolgozott Radnóti Miklós, Vas István és Szép Ernő.

A szocializmus időszaka

A Fabriczius József Általános Iskola
forrás: <http://www.sulinet.hu>

A rendszerváltás után

Szentlélek tér a II. világháború emlékműével

A XXI. század

Szentlélek római katolikus templom

Felhasznált irodalom:

1956-ban kivált az Erdőváros nevű külterületi lakott rész, és önálló községgé szerveződött Erdőkertes néven.

1967 óta várja a lakosságot a Köves utcai Váci Mihály művelődési ház.

A Fő út menti Fabriczius József Általános Iskola 1969-1971 között épült fel.

Veresegyház 1970. április 1-jétől nagyközség. Ugyanezen évtől a Veresegyház – Szada – Gödöllő leágazáson megszűnt a vasúti közlekedés.

1985-ben nyitották meg a Fő út 32. alatti postaépületet.

Az 1990-es évek elején készült el az általános rendezési terv és indult el a területfejlesztés. Ekkor alakultak ki az új településrészek (Ligetek, Csonkás – 1994), és megkezdődtek az egészségügyi, köznevelési épületek fejlesztései.

1992-ben tárták fel a hévizet, amelyet a város termálfürdő létesítésével hasznosít, illetve intézményeinek fűtésére is felhasznál.

1994-ben nyitotta meg kapuit a Gyermekliget, és a Széchényi téri óvoda.

A katolikus templom mögötti területen 1996-ban állított a település emléket a II. világháború emlékére. A terület rendezésével hangulatos városi tér alakult ki.

1998-ban adták át a Patak utcai medveotthont, majd 2000-ben elkészült a farkas kifutó is.

Veresegyház Önkormányzatát 1998-ban a településfejlesztésért adományozott Hild-díjjal tüntették ki.

A település 1999-ben vált nagyközségből várossá, majd 2004-ben kistérségi központtá.

A 2000-es évek elején épül fel az Andrássy úton az új baptista imaház. 2003-ban adták át a tornateremmel és uszodával is rendelkező Mézes-völgyi általános iskolát. 2006-ban avatták fel a református templom előtti téren az 1956-os emlékművet.

A Fabriczius József Általános Iskola épületét több ütemben felújították és emeletráépítéssel bővítették. A kerámia díszítőelemek, és téglaburkolat kedvezően alakította a szocializmusban épület iskola arculatát.

A városközpontot 2006-ban adták át, a Szabadidős és Innovációs Központot köztéri alkotásokkal gazdagított városi tér veszi körbe.

Az egykori Szent Erzsébet Iskola és kántorlakás (Fő út 89-91.) helyén 2015. május 23-án került sor a Szentlélek templom alapkövetételére. Az új katolikus templomot 2016. május 14-én a váci püspök szentelte fel.

A város a XXI. században is dinamikusan fejlődik, újabb középületekkel gazdagodott, megújult a városközpont és a fő tér, önkormányzati lakásokat húztak fel, a művelődési házban színházat alakítottak ki, a várost nagyvállalatok választják üzemeiknek helyéül, a Medveotthont és a termálfürdőt hétvégenként százak látogatják.

Borovszky Samu: Magyarország vármegyéi és városai. Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye. Budapest Országos Monografia Társaság, 1910. <http://mek.oszk.hu/09500/09536/html/0015/0.html>

Fényes Elek: Magyarország geographiai szótára, melyben minden város, falu és pusztá, betűrendben körülményesen leíratik. Pest, 1851. <http://www.fszek.hu/digitdoc/fenyves/>

Györffy György: Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza IV. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1998.

Horváth Lajos: Veresegyház helytörténet és községrajz. Veresegyház Nagyközségi Tanács, 1977. Elektronikus megjelenítés: NKÖEOK Szerkesztőség – 2007.

http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/telepulesek_ertekei/Veresegyhaz/

Katonai felmérések térképei. <http://mapire.eu/hu/maps/>

Kiss Lajos: Földrajzi nevek etimológiai szótára. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1980. 689.p.

Pásztor Pál: Veresegyháza és Szada története. Pszicholingva Kiadó Bt., Szada, 1994. Elektronikus megjelenítés: NKÖEOK Szerkesztőség – 2007. http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/telepulesek_ertekei/Veresegyhaz/

Schmidt Ferenc: Veresegyház és környéke útikalauz 1.

<http://www.gkrte.hu/public/magazin4.php?id=610>

Vályi András: Magyarország leírása. 1. kötet. 1796.

<http://www.fsze.hu/digitdoc/valyi/>

Varga Kálmán: Középkori templom maradványai a veresegyházi római katolikus templomban.

<https://drive.google.com/file/d/0BzTqq4gnwsNkdjSHhCb01HmM8/view>

2. TERMÉSZET, TÁJ, TÁJHASZNÁLAT

Tájtörténet – tájhasználat

Pamut-tó

A keleti iparterület

A régi és új templomtorony Revetek felől

A város a Gödöllői-dombságon terül el, a Cserhát közelében, délre a mogoródi Gyertyános, a főtí Somlyó és a csomádi Magas-hegy, keletre és északra a Margita, valamint az Öreghegy határolja. Tőle északnyugatra az örbottyáni Örhegy, majd a váchartyáni Várhegy látható. Hideg vizű tavát a Szentjakabi pusztán eredő Sződ-Rákos patak táplálja.

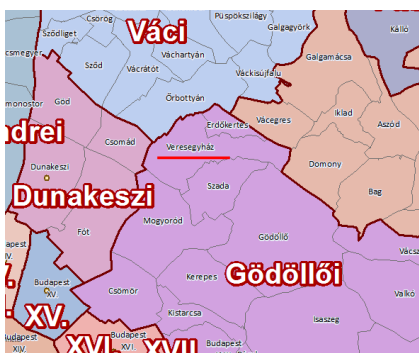
A Sződ-Rákos-patak vízrendszere már az őskortól megélhetést biztosított az idetelepülő népeknek. A település közepén duzzasztással kialakított tórendszer meghatározó eleme a városnak. 1985-ben a tavak megyei védettséget kaptak.

Fényes Elek ország leírása szerint az Öreg-hegyen egykor híres fehér bort termeltek. A szőlővel beültetett dél-nyugati lejtőket az első katonai felmérés is ábrázolja. A település a XVIII. században a Fővég és az Alvég területére terjedt ki. A határában szántók és rétek voltak, Gödöllő felől erdőterület borította. A mezőgazdaság három fő ága a szemtermelés (árpa, köles, zab), a rét és legelő gazdálkodás, valamint a szőlőtermesztés volt. A falu határában szénégetést folytattak, a Szadáról Fótra tartó út keleti oldalán 1658-ban már és utána többször is említik a Szénégető nevű helyet. A település a XIX. végéig lassan terjeszkedett, Öreg-hegyen ekkor már megjelentek az első villaépületek. A patakok mellett három vízimalom működött. A falu továbbra is mezőgazdasággal foglalkozott. A váci püspöki majorság szántóföldjeivel, erdeivel, de legfőképpen juhászatával a szabadságharc után is fennállt. Az 1883. évi kataszteri felmérés dűlőnevei árulkodnak a természetett növényekről: Káposztás-dűlő, szőlő.

A XIX-XX. századforduló iszonyú földínsége Amerikába vándoroltatta a veresegyháziak egy részét. A XX. század közepétől a főváros ipara felszívta az addig földművelésből élőket, másrészt a külterjes kertészkedésben találták meg Veresegyház földművelői a boldogulás új lehetőségeit. A XX. század elején beépült a Malomközi-rétek területe, Mézes-völgy, a Laposok és Táborhely egyes területei. Majd lassan az Öreg-hegy területe, a Revetek is egyre több területet elvéve a rétek, szántók területéből.

Az 1990-es években elkészült szabályozási tervnek köszönhetően tovább terjeszkedett Veresegyház beépített területe. A város nyugati részén található a dinamikusan fejlődő Ligetek és Csonkás területe, keleten a Harmatok és a Hegyek beépülő lakóterületei. Az ipari területek kialakításával a város mezőgazdasági termelése szinte megszűnt. Csonkás-fürdő jelentős zöldfelületű intézményterületének kijelölésével a beépítés további növekedése várható.

Településhálózati – településszerkezeti összefüggések

A Gödöllői járás, forrás:

http://gis.teir.hu/teirgis_jaras/

Veresegyház területe, forrás:

www.google.com/maps

Veresegyház Pest megyében, a Gödöllői járásban, a budapesti agglomeráció északkeleti részén, a Gödöllői-dombság völgyében, a Gödöllő – Vác és a Budapest – Galgamácsa országos közutak találkozásában, Budapesttől 23 km-re található. Közvetlen határos Órbottyán, Erdőkertes, Vácegres, Domony, Gödöllő, Szada, Mogoród és Csomád településekkel. A városközpontban metszi egymást a két országos mellékút, a Budapest – Fót – Veresegyház – Galgamácsa irányú 2102 és a Gödöllőt Váccal összekötő 2104 számú országos mellékút. A várost érinti a MÁV 71 számú, Budapest – Veresegyház – Vác vasútvonala. Veresegyház elérhető autóbusszon Budapestről, Gödöllőről és Vácról, autóval Budapest felől kb. 20 perc alatt az M3 gödöllői leágazásáról.

Veresegyház Pest megye északi részének egyik legdinamikusabban fejlődő városa. A megvalósult ipari beruházásoknak köszönhetően komoly befektetési célponttá, versenyképes iparral rendelkező, dinamikusan fejlődő kistérségi központtá vált. A Veresegyházi Kistérség lehatárolására 2004. január 1-jével került sor, a kistérség települései: Csomád, Erdőkertes, Galgamácsa, Órbottyán, Vácegres, Váckisújfalu, Vácrátót és Veresegyház.

A város gazdasági, kereskedelmi, közigazgatási, oktatási, egészségügyi, szociális ellátási, turisztikai, munkaerő piaci vonzáskörzettel rendelkezik. Ennek ellenére a lakosság nagy része Budapestre jár dolgozni. A főváros, illetve Vác és Gödöllő biztosítja a felsőfokú ellátás döntő részét, és a középfokú ellátás jelentős részét is. A település központi belterülete nagyjából az igazgatási terület súlypontjában helyezkedik el. A Fő utca nagy átmenő forgalma erőteljesen befolyásolja a városban élők életét. Az úton a biztonságos szintbeli gyalogos és kerékpáros átkelés kevés helyen biztosított. Déli részeken a szomszédos Szada településsel szinte teljesen összenőtt, a településhatár alig észlelhető.

3. TÖRTÉNETI TELEPÜLÉSMAG, TELEPÜLÉSKÉP ÉS UTCAKÉPEK

Városházakörnyezet

Fő tér

Mezős-völgyi általános iskola

Veresegyház a település újkori történetének legintenzívebb szakaszán van túl. A tudatos területrendezéssel előkészített növekedésnek és az utóbbi évtizedekben történt fejlesztéseknek köszönhetően a Fő tér és környékének településképe városiasabb jelleget öltött. A két ősi településrész, Fővég és Alvég területei azonban máig jól elkülöníthetők, és ma is felismerhetők jellegzetességeik. A XX-XXI. századforduló tájékán beépült új lakó- és iparterületek a gondos előkészítésnek és az átgondolt településrendezési eszközöknek köszönhetően rendezett képet mutatnak.

A város központja az észak-déli közlekedési útvonal, a Fő út és a rá merőleges Mogoródi út mentén alakult ki, négy meghatározó terességgel. A Fő út kiszélesedésénél áll a katolikus templom, és a tőle délre található II. világháborús emlékmű, mely térhez az új katolikus templom is csatlakozik. A Szabadidős és Innovációs Központ, a Városháza és a Kistérség Központ épületeivel körülvett Fő tér a város legfontosabb kereskedelmi és szolgáltató központja. Az egyedi arculattal rendelkező többszintes épületek, a rendezett tér sajátos hangulatot kölcsönöz a városnak.

A városházakörnyezet másik fontos tere a Kálvin tér a református

Fő utca keleti oldala

Az egykori Faludy-kúria átalakított épülete

Történeti településmagok - Fővég és Alvég

Fővégi utcakép

A Fő utca hosszházas épülete

Hagyományos kertvárosias területek

Széchenyi domb oromfalas épülete

templommal és iskolával, valamint kicsit távolabb a Mézes-völgyi általános iskolával. A Fabriczius József Általános Iskola szocialista épülete szintén megújult a közelmúltban. A sok új, kivételes építészeti minőséget képviselő épületnek köszönhetően élhető központi terület alakult ki. A Fő úttól keletre, Alvég területén található a megújult Petőfi tér.

A Fő út keleti oldalára még a földszintes beépítés a jellemző. Itt található az egykori beszálló csárda, az 1920-as években épült gyógyszerár és rendelő, a régi városházának helyt adó Faludy-kúria és több oldalhatáros beépítésű, tornácos nyeregtetős hosszúház. A Fő tér többszintes épületei mellett a Ráday utca Fő útról is látható részén is megjelentek a többszintes, zárt sorú beépítésű épületek, alapvetően kereskedelmi és szolgáltatási funkciókkal.

A Fő utca egyik meghatározó épülete még a vasút mellett álló egykori, többszintes Anna-gőzmalom, ma étterem. A vasútvonal mellett, a Fő úttól nyugatra áll a vasútállomás kétszintes neobarokk épülete.

A katonai felméréseken is látható két településmag, Alvég és Fővég utcaszerkezete megőrizte a XVIII-XIX. században kialakult szerkezetét, halmazfalu jellege ma is látható.

A Vác felé eső dombos területen, a Kis-pataktól északra található az egykori településmag, az úgynevezett Fővég. A Fővég területe jellemzően falusias, fésűs beépítésű, oldalhatáron álló hosszúházakkal. A XX. század végén megjelentek a sátoztetős épületek, mélyebb előkertekkel így a Fő utca képe nem mutat egységes látványt. A helyi védett területen az épületek nagy részének tömegalakítása még őrzi az eredeti beépítés jellegét, bár sok épület homlokzatát átalakították vagy elbontották.

Az aprótelkeket fésűs, oldalhatáros beépítés jellemzi, az épületek általában földszintesek, az utcára merőleges gerincű nyeregtetővel fedettek, mára egy-két tetőtér beépült. A hosszúházak jellemzően tornáccal készültek, az utcai homlokzat felé a tisztaszoba két álló téglalap alakú, osztott üvegezésű ablaka tekint. Anyaghasználatára a cserépfedés, vakolt homlokzati felületek a jellemzők.

A hagyományos kertvárosias területek az 1930-1980-as évek között épültek be, beépítésüket a földszintes, tetőteres családi házas beépítés jellemzi. A város keleti felén a Széchenyi-domb és Öreg-hegy üdülőházakból átalakult területe, a tavak körül Mézes-völgy, Laposok, Tópart, Ivacsok és Táborhely tervezett lakóterületei, az északi határban a Revetek és Viczián-telep lakóterületei találhatók. A lakóházak általában nyeregtetővel fedettek, egyszerű tömegalakítással. Formai megjelenésük azonban különböző, megtalálható az utcával párhuzamos vagy arra merőleges tetőgerinc, az oromfalas, csonkakontyos és a kontyolt kialakítás is. A tetőformák, a tetőgerinc utcavonalhoz való viszonya és a tetőhajlásszög is változatos. A homlokzati anyaghasználatnál leginkább a színezett vakolt felületekkel találkozhatunk.

Új kertvárosias lakóterületek*Ligetek, hatlakásos sorháza**Csonkás, Szent Erzsébet körút**Ligetek beépítése*

A kertvárosias lakóterületek arculatát legerősebben a dombvidéki elhelyezkedés, a tervezett telekstruktúra és az egységes minőségű beépítés jellemzi.

A város keleti részén a 77 hektáros **Hegyek** lakóterület fekszik. A panorámás, délnyugati fekvésű övezet adottságai miatt kiemelt lakóterületnek számít. Mellette a **Harmatok** elnevezésű településrész, szintén hasonló karakterrel. A területen számos ingatlan még beépítetlen. A szabályozási terv a domboldal egységes beépítésének érdekében oldalhatáros beépítési módot javasolt, ezért a terület nagy részén kötelező építési vonalakat határozott meg. A rétegvonalakra merőleges, 15-20m széles, és 50m hosszú telkeken alapvetően az utcára merőleges gerincű, oromzatos nyeregtető a jellemző, mely nagymértékben meghatározza a terület építészeti karakterét.

A város Csomád felőli részén fekszik Csonkás és Ligetek nevű városrészek. **Csonkás** városrész beépítése 1994-ben kezdődött meg, mára szinte teljesen beépült, önálló központja is kialakult. Az utcák vonalvezetése a kör alakú központ köré szerveződik. Területén a szabadonálló, családi házas beépítések és a kisvárosias, zárt sorú beépítésű sorházak is megtalálhatók. A szabadonálló lakóházak nyeregtetővel fedettek, egyszerű tömegalakításúak. A sorházak telkeinek szélessége 12-14m közötti, egységesen 45 fokos hajlásszögű nyeregtetővel fedettek.

A szomszédos **Ligetek** lakóterületen zajlik a legtöbb fejlesztés és építkezés, döntően sorházas formában. Ezen a területen található az egykori orsós településekre utaló szilvamag alakú Gyermekliget, valamint mellette a Misszió Egészségügyi Központ, valamint a 2005-ben tervezett 60 fős bölcsőde.

A Ligetek és Csonkás beépítési tevéit Zsigmond László főépítész készítette. A gondos előkészítésnek köszönhetően a terület beépítése egységes, harmonikus. A két városrész a betelepülők egyik kedvenc célpontja, peremén azonban nagy ipari épületek találhatók. Az utóbbi időszakban a városrész népessége megsokszorozódott, lakásállománya nagymértékben növekedett.

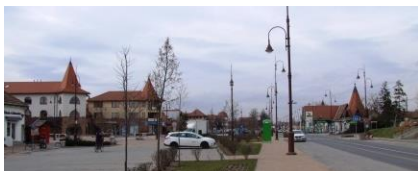
4. TELEPÜLÉSSZERKEZET ÉS TERÜLETHASZNÁLAT

A kialakult közlekedési kapcsolatrendszer nagymértékben meghatározza a település életét és egyúttal fejlesztési lehetőségeit is. A település belső közlekedéshálózatát a 2102 és a 2104 számú országos mellékutak határozzák meg, mely utak egyben a település közúti hálózatának gerincét alkotják. Ehhez csatlakozik a 21311 számú állomási bekötőút. A MÁV 71. számú, egykor a lakott terület határán létesített Budapest – Veregyháza – Vác vasút nyomvonala mára kettészeli a város déli településrészeit. A településen többé-kevésbé a domborzati adottságokkal összhangban, az 1990-es években alakult ki a gyűjtő- és feltárási lakóutcák hálózata, a jelenlegi településszerkezet, amiben nagy szerepet játszott az önkormányzat tudatos ingatlanvásárlási és tervezési tevékenysége.

BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLETEK**Településközponti vegyes területek***Széchenyi-terti óvodaépület*

A Fő út Kis-patak és vasút közötti szakasza menti területek, valamint a Fő út északi része, és a Mogyoródi út belvárosi szakasza menti területek településközponti vegyes övezetbe soroltak. A közintézmények a területen sűrűsödnek, itt található a Városháza, a posta épülete, benzinkút, kistérség központi épülete, a templomok, a Szabadidős és Innovációs Központ, az általános iskola épületei, valamint egyéb szolgáltató és kereskedelmi épületek.

Az egyes településrészekben alközponti vegyes funkciójú területeket hoztak létre. Csonkás Szent Erzsébet körútja menti területen hangulatos alközponti beépítés jött létre. A Ligetek településközponti vegyes területeinek fejlődése is lassan befejeződik. További alközponti településközponti vegyes terület van az Ivacsokon a Rege utcában, Mézes-völgy területén a művelődési ház és zeneiskola tömbje, a Laposokon a Táncsics Mihály utcai Meseház komplex

Fő utca

Lakóterületek

Kinizsi utca oldalhatáros beépítése

Tópart kertvárosias beépítése

Hegyek lakóépületei

Gazdasági területek

GE üzeme a Kis-réten

Rekreációs és sport, strand területek

Jelentős zöldfelületet igénylő intézmény területek

mozgásterápiás és fejlesztőháza, a Széchenyi-dombon az óvoda tömbje.

A Csonkás-fürdőn tervezett vegyes funkciójú terület egyelőre beépítetlen, itt üzemanyagtöltő kialakítása is lehetséges. Kisebb tervezett alközpont a Viczián-telep tervezett településközponti vegyes területe. Az Öreg-tó északi részének fejlesztése a jövő feladata.

A település meghatározó beépített területei a különféle jellegű lakóterületek (jellemzően kertvárosias, a történeti településmagoknál falusias lakóterületek), amelyek a belterületeken belül döntő túlsúlyban vannak.

Falusias lakóterületek a Fővég területén találhatók. Az aprótelkeket oldalhatáros beépítés jellemzi, az épületek általában földszintesek, egy-két tetőtér beépítéssel.

A lakóterületek többsége **kertvárosias lakóterületek** övezetében sorolt. A kertvárosias övezetekben vannak családiházak, sorházak és többlakásos beépítések, szabadonálló, oldalhatáros és zártosorú beépítés is. A hagyományos épített lakókörnyezetek mellett (Mézes-völgy, Laposok, Ivacsok, Táborhely, Tópart, Öreg-hegy, Revetek) dinamikus fejlődnek az új városrészek, úgymint a Ligetek, Csonkás, Széchenyi-domb, Hegyek és Harmatok területei. A hagyományos kertvárosias lakóterületek a korábbi mezőgazdasági területek belterületbe vonásával, és új tervezett telekosztás kialakításával, illetve másik része funkcionális váltással jött létre. A hagyományos kertvárosias lakóterületek szerkezete alapvetően raszteres jellegű, telekosztásuk rendezett, szabályos. Az új kertvárosias lakóterületek szerkezete már a domborzati viszonyokhoz is illeszkedik, egységes, harmonikus.

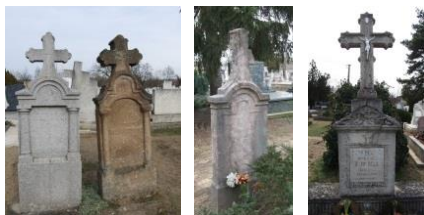
Kisvárosias lakóterület csak Csonkás településrészén a Szent Erzsébet körút mentén található. A kialakult zártosorú beépítésű magastetős épületek kétszintesek.

A város három fő gazdasági (ipari gazdasági, és kereskedelmi-szolgáltató) területtel rendelkezik. A nyugati Kis-réten található iparterület a General Electric üzemének ad helyet. Az északi területen (Lévai utca – Viczián utca – erdőterületek – Bokréta utca által határolt terület) többek között a Sanofi, a May Hungária, a Karsai Zrt., valamint további vállalkozások üzei és telephelyei találhatók, de számos beépíthető ingatlan található még. A déli iparterület (Fő út – Sport utca – településhatár által határolt terület) a város kereskedelmi, szolgáltató- és szórakoztató központja. Itt bevásárlóközpont, benzinkút, diszkó, autókereskedések és egyéb szolgáltatók telepedtek meg.

Két füves sportpálya található a Hársfa utcában.

Az Öreg-tó északi részén üzemel a 1928-ban megnyitott strandfürdő és a termálfürdő.

Csonkás-fürdőn jelentős területet jelöltek ki intézmény területek részére. Építhető itt kórház, szanatórium, gyógy szálló, gyógyüdülő, gyógyfürdő, idősotthon, szociális épület, sport célú létesítmények.

Temetők*Batthyány utcai temető sírköve*

A városban két temető található. A Batthyány utcai régi római katolikus temető területe helyi védelemre javasolt. Mária Terézia rendeletének értelmében új temetőt létesítettek a határban, a temető már az 1760 körül készült térképen szerepel. A temetőben 1806-1849 közötti vörösmárvány sírkövek láthatók.

Az új református temetőt az Andrássy út mentén – Erdőkertes határában – nyitották meg 1852-ben.

Állatmenhelyek területe*forrá: <http://csaba-kovacs.com>*

Közép-Európa egyetlen medveotthona 5 hektárnyi területen helyezkedik el a Patak utcában, a település délnyugati részén. A Medveotthon tulajdonosa és fenntartója Veresegyház Város Önkormányzata. Alapvetően három fő részből áll, az medvefarmból, a fejlesztésre váró nagy kiterjedésű sport- és rekreáció területből, valamint egy különleges oktatás-rekreációs területrészből. Itt valósulhatnak meg a jövőben a szükséges szállások, erdei iskola, és további vállalkozói ötletek.

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK**Közpark, közkert, fásított köztér**

A város közhasználatú zöldterülettel (közparkok, közkertek) viszonylag gyengén ellátott. Az Ivacsi megállónál található viszonylag nagy kiterjedésű Japán-magyar Barátságliget.

A településszerkezeti terv több új közpark kialakítását is előíranyozta. A Széchenyi-domb alján, a szadai határ mentén az Öreg-hegy aljában, a Csonkásan és a Ligeteken, a Laposokon, továbbá a tervezett új töreendszer menti területeken.

Erdőterület

A település területének mintegy 30%-a erdő. Az erdők viszonylag összefüggő területeket alkotnak, s nagyobb részt a külterület keleti részén helyezkednek el. Jelentős erdőterület található még a központi belterülettől délre, Szada irányába. Az erdőterületek jelentős része az országos ökológiai hálózat részét, valamint a Gödöllői tájvédelmi körzet részét képezik.

Mezőgazdasági terület

A be nem épített mezőgazdasági területek aránya folyamatosan csökkent, már nem tartozik a meghatározó területek közé. Jelentősebb kiterjedésű mezőgazdasági terület a település nyugati részén található. A korábbi mezőgazdasági termelés mára háttérbe szorult.

Vízgazdálkodási területek*Az Öreg-tó lápjai*

A várost kettészeli a Sződ-Rákosi patak, amelyből duzzasztással alakították ki a jelenlegi törendszert (Öreg-tó, Ivacsi-tó, Pamut-tó). A töreendszer egyedülálló természeti értékkel rendelkezik. Az évszázadok során kialakult Öreg-tó úszóláp-világa ritka természeti jelenség. További országosan védett lápterületek az Ivacsi-láprét, Malom-közi-rét, Úr-rétje és a Reveteki láp. A vízrendszerének jelentősebb elemi még a Csomádi-patak és annak Mogyoródi ága.

A település másik jelentős természeti kincse a termálvíz. Az első kút fúrása 1987-ben fejeződött be, 2006-ban egy új kút fúrása is megtörtént.

Közlekedési és közmű területek

Jelentős területet foglalnak el az utak, a vasút nyomvonalának és állomásának területei. Telephely jellegű közlekedési és közmű területek nem találhatók a településen. A szabályozási terv szerint több út szabályozásának megvalósítása várható (pl. Bokréta kikötése a Fő útra, Viczián-telep különleges beépítésű területének úthálózata, a déli és nyugati iparterületek összekötése – elkerülő út).

5. TELEPÜLÉSKARAKTER

Telekszerkezet és telekhasználat

Fővég XIX. századi beépítése
Kataszteri felmérés, 1883.

Huszai utca 5.

Beépítési típusok és épülettípusok

Az 1920-as években épült gyógyszerár

Kálvin utca 25.

Fő út 116.

Fő út 146.

Fő út 155.

Fő út 132.

Veresegyház belvárosi területe hagyományos szerkezetű, azonban a XX. századi és a 2000-es évek eleji parcellázások és a lakóterületek zöme tervezett szerkezetű település. A kialakult telekstruktúra rajzolja ki a szerkezeti eltéréseket, a hagyományos telekszerkezet mellett jól megkülönböztethető az új tervezett, hálós rendszerű telekosztások. A város hagyományos és újabban kialakult részei szerkezetileg nem különülnek el egymástól markánsan, mégis jól megkülönböztethető az újkori településrag és a XX. század óta beépült területek.

Az Alvég védett területén jellemzően 500-800 m² nagyságú aprótelkek alakultak ki. A Fővég védett területén még megfigyelhetők a patakig érő szalagtelkek, középső területére szintén az aprótelkek jellemzők. A belvárosban a sportpályák, a temetők, az általános iskola telekméretei nagyobbak.

A XX. században újonnan parcellázott kertvárosias lakóterületeken – Laposok, Táborhely, Öreg-hegy – a telekméretek általában 400-1000m² nagyság közöttiek, téglalap alakúak, a telekosztás rendezett, szabályos.

Az új lakóterületek kiszabályozásánál oldottabb telekalakítást hajtottak végre, az utcák vonalvezetése nem egyenes, a domboldalakon illeszkedik a rétegvonalakhoz, a telekméretek 500-1000m² közöttiek.

Az egyes eltérő terület-felhasználási kategóriáknak megfelelően eltérő épületállomány alakult ki az egyes településrészekben. A lakóterületekre jellemző a földszintes, tetőteres családiházak beépítés, amit választékbővítő jelleggel színesít a soklakásos társasházak kisvárosias beépítés, illetőleg a közintézmények és egyéb gazdasági területek sajátos funkciójú, egyedi épületállománya.

A történeti településragok lakóterületein illetve településközponti vegyes területeken megfigyelhetők a hagyományos hosszúházak beépítések, jellemzően fésűs kialakítással, általában utcavonalas elhelyezéssel. Egy-egy szélesebb telken a kétsoros beépítés is kialakult, illetve a hajlított házak elrendezés, mely a hosszúház további fejlődésének első szakasza.

Oldalhatáros hosszúház

A történeti település esetén a hosszúházak elrendezés az alap beépítési típus, mely Veresegyházon jellemzően fésűs elrendezésben valósult meg. Ezek azok az épületek, melyek a legjobban megőrizték a több évszázados építési mód jegyeit (tömeg, szerkezet, homlokzatképzés). Az udvari részen oszlopos tornácos kialakítással, a homlokzaton kapuoszloppal. A tornác készülhetett faoszloppal vagy falazott pillérrel, mellvéddel, gyakran ez utóbbi nélkül. Állhatnak önállóan, vagy kétsoros elrendezésben is. Jellemzőik:

- kb. 6,0 méteres épületszélesség, jellemzően 1,0 méter széles túlnyújtott eresszel, vagy oszlopos tornáccal,
- fésűs elrendezésben, a telek egyik oldalhatárán álló, általában kelet-nyugati irányú hossz tengellyel kialakított épület,
- oromfalas utcai homlokzat, illetve gyakran csonkakontyos, az utcára merőleges nyeregtetővel, cserépfedéssel,
- két, álló téglalap arányú, osztott faszerkezetű ablakkal, a homlokzatot egyszerű vakolatsávok tagolják, az oromzati falban jellemzően egy vagy két kisméretű padlásszellőzővel, de gyakori a trapézzáródású padlásablak is
- a homlokzatok jellemzően fehér, sárga, szürke színűek.

Pázmány utca 38.

Luther utca 4.

Rendőrség épülete

Lakóépület – Kiss utca 2.

Andrassy út 15.

Fő út 84.

Fő út 9.

Pázmány u. 22.

Pázmány u. 11.

Petőfi u. 21.

Ráday u. 18.

Bercsényi u. 13.

Vasútállomás

Anna-gőzmalom

Városháza

Általános iskola

Kétsoros beépítés

A hosszúházal szemben egy oldalhatáros beépítésű gazdasági épület építésével jöttek létre a kétsoros beépítések. A két épület között a lovas kocsit továbbra is elfért. Jellemzőik:

- kb. 6,0 méteres épületszélesség, jellemzően 1,0 méter széles ereszkinyúlással vagy oszlopos tornáccal,
- fésűs elrendezésben, a telek mindkét oldalhatárán álló épületek,
- a gazdasági épület a lakóépülettel hasonló megjelenéssel, de keskenyebb szélességgel,
- oromfalas utcai homlokzat, illetve gyakran csonkakontyos, az utcára merőleges nyeregtetővel, cserépfedéssel,
- két, álló téglalap arányú, osztott faszerkezetű ablakkal, a homlokzatot egyszerű vakolatsávok tagolják, az oromzati falban jellemzően egy vagy két kisméretű padlásszellőzővel,
- a homlokzatok jellemzően fehér, sárga, szürke színűek.

Polgári jellegű házak

Mind a fésűs, mind a kettőzött házas alaptípus történeti fejlődése során eljuthatott a hajlított házas, majd a zárt sorú beépítésig. Jómódú emberek a XX. század elején már „L” alakú, ún. hajlított házat építettek. Az utcafronton keresztcsárny épült a nyeregtető beforgatásával, vagy oromfalas kialakítással. Az utcával párhuzamos szárny 1-2 szobával bővítette a lakóterületet.

Az utcával párhuzamos gerincű, 36-45° közötti hajlásszögű, cseréppel fedett egyszerű nyeregtető, az utcai homlokzaton több nyílással, egyszerű vakolatsávok díszítéssel.

Veresegyházán kevés eredeti állapotában megmaradt polgári lakóépület található. A Kiss utca 2. alatti hajlított ház vakolt díszítőelemei, a rendőrség épülete, az Andrassy úti takarmánybolt egyedi tetőfelépítménye és a Fő út 84. alatti lakóépület faragott fadíszítésű tornáca emlékeztetnek a XX. század elejének utcaképeire. A Kálvin utca 19. száma alatti hajlított házban vázablázatos, favirággal díszített kapu látható.

Átépitett házak építészeti jellemzői

Gyakori, hogy az egykori oszlopos tornácok területét beépítették, a több hasznos alapterület érdekében. Egy-két hosszú ház tetőterét beépítették, hol érzékenyen átalakítva a meglévő házat, hol arányrendszerének figyelembe vétele nélkül. A hosszú ház homlokzati átalakítása során a két álló téglalap alakú nyílászáró helyett egy négyzetes alakú ablakot építettek be. Vagy új, osztatlan üvegezésű ablakokra cserélték az egykori nyílászárókat. Jellemzően az épület tömegalakítása, tetőformája és oszlopos tornáca még megvan, azonban állaguk miatt egyedi védelemre nem alkalmasak.

Ipari épületek

A XX. század elején két meghatározó épülettel bővült Veresegyház. A villamosított vasútvonalon a korábbi vasútállomás bővítésével és átalakításával alakult ki a ma is látható neobarokk épület. A vasútvonal mellett épült fel a téglalap és vakolatarchitektúrás Anna-gőzmalom.

XXI. századi beépítések

A 2000-es évek elején az önkormányzat tudatos városfejlesztésbe kezdett, melynek számos új közintézmény épület köszönhető. A belvárosban felépült a Szabadidős és Gazdasági Innovációs Központ, a Városháza és Kistérségi Központ épülete, a Kálvin téren a református iskola, a Mézes-völgyi iskola, és a Fabriczius József iskola is új külsőt kapott, az új katolikus templom is felépült. Az

Református iskola

Mézes-völgyi iskola

A hagyományos lakóépületek kialakítása, arányrendszere, épületszerkezeti

alközpontokban óvodák és bölcsődék épültek. Az új épületek meghatározóak a városkép szempontjából, és méltó kiindulási alapot adnak a további épületállomány felújításhoz, fejlesztéséhez.

A hagyományos épületek utcai homlokzata nagyrészt oromzatos, fent az oromzaton jellemzően egy vagy két kisméretű padlásszellőző nyílással. A módosabb épületeken az oromzatban egy törtvonalú záródású ablak kapott helyet. A nyeregtetők jellemzően égetett agyagcseréppel fedettek.

Az oszlopos tornácos házak esetében a bejárat kapu nyílását is belefoglalták a homlokzatba. A kapu helyett gyakran a tornácra nyíló ablakot építettek.

A ma is még létező 4-5 méter belső szélességű, átlagosan 6 méteres utcai szélességű, egyszerű régi parasztházak háromosztatúak és soros elrendezésűek voltak, vagyis a helyiségek sorban egymás mögött, egy tengelyre fűzve épültek. Az utcára nézett az első (vagy tiszta) szoba, majd a konyha, hátsó szoba, kamra, istálló, préház, pince, pajta és a kocsiszín következett, legtöbbször egy fedél alatt, néha két épületben. A padlásra vezető létra gyakran a kamrában kapott helyet.

Általában, hossztengegyével kelet-nyugatra állt a ház, a szélétől védett, általában déli oldalra pedig túlnyújtott ereszt, vagy oszlopos tornác került 1-1,5 méter szélességgel. Ennek nagyon fontos funkciója volt nyáron, mikor a nap majdnem függőlegesen süt, a tornác védett volt a napsütéstől, de télen, amikor alacsonyabban járt, akkor ezt a falat felmelegítette.

A homlokzati nyílászárók egykoron kizárólag fából készültek, közepén felnyíló ablakokkal, vésett betétes, tokborításos ajtókkal. A módosabb hajlított házakon illetve a zárt sorú beépítésben álló lakóépületeken vázta blázatos vagy lécezett, faragott díszítésekkel ellátott fa kapuk készültek.

A homlokzatok színezése természetes anyagokkal történt, fehér, sárga, esetleg világosszürke színekben, a vakolatdíszek, keretezések fehérén hagyásával. A XX. század első felében, a polgári-as-városias ízlés hatására faluhelyen is divatba jött a halványsárga, rózsaszín, világoskék, hidegzöld színek alkalmazása.

6. VÉDETTSÉGEK

Régészeti védettségek

A régészeti védettségek részletes ismertetésére az önálló régészeti fejezetben kerül sor.

Világörökségi és világörökségi várományos helyszínek és területeket

Veresegyház területén világörökségi és világörökségi várományos helyszínek és területek nem találhatók.

Műemléki védettségek

Szent Erzsébet római katolikus templom

A Pest Megyei Kormányhivatal Érdi Járási Hivatal Építésügyi és Örökségvédelmi Osztályának 2015. november 20-án kelt adatszolgáltatása szerint Veresegyház közigazgatási területén három műemlék található. A településen műemléki jelentőségű terület, nyilvántartott műemléki érték nem található. A műemléki és a helyi védett érték részletes bemutatását a TELEPÜLÉSI ÉRTÉKLELTÁR tartalmazza.

A városban három védett műemléki érték található, melyek közül legjelentősebb a központban található Szent Erzsébet tiszteletére szentelt római katolikus templom. A templom előtti kertben áll a barokk eredetű Golgota szoborcsoport. A város harmadik műemléki épülete az Öreg-hegyen, a Ráday utcában az ősparkkal körülvett XVIII. század végén épült Dlačy-villa.

Veresegyház országos műemléki védelemben részesülő emlékei:

azonosító/ törzsszám	cím	hrsz.	leírás
7573 7485	Fő út 95.	1520/1	R.k. templom, copf, 1778.
7574 7486	Fő út 95.	1520/1	Kőkereszt, Golgota szoborcsoport, barokk, 18. sz.
7576 10139	Ráday utca 32.	4830	Dlačy-villa, klasszicista, 18. sz. vége; körülötte őspark.

Helyi védettségek

A felújított Fő utca 95. alatti lakóépület

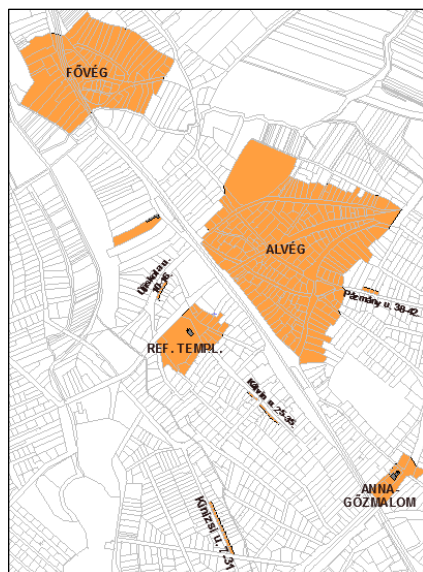

Az egykori Anna-gőzmalom

Veresegyház településképeinek védelméről szóló 28/2017. (XII. 21.)

ÖK. rendelettel Veresegyház Város Önkormányzata megalkotta a kiemelt oltalmat igénylő, közérdekből védelemre érdemes helyi jelentőségű építészeti és természeti értékek jegyzékét, valamint a helyi védelem részletes szabályait. A rendelet az építészeti értékek tekintetében területi és egyedi védelmi kategóriákat különböztet meg. A rendelet 2. sz. melléklete tartalmazza a helyi védelem alatt álló építészeti értékek listáját:

	cím	hrsz.
1. Lakóépület	Fő út 95.	43
2. Egykori Anna-gőzmalom és környezete	Csokonai utca 5/c.	613
3. Református templom és környezete	Kálvin tér 2.	1572
4. Fővég területe	Fő út 129-147. és 126-138/b. Bercsényi utca 1-17. Huszai utca 1-17. és 2-10. Luther utca 1-9. és 2-8.	
5. Alvég területe	Fő út 52-82. Hold utca Ráday utca 2-36. és 1-17/a. Óvoda utca Pázmány utca 2-30. és 1-21. Petőfi utca Andrássy út Hajnal utca Temető utca	
6. Pázmány utcai lakóépületek utcaképi védelme	Pázmány utca 38. Pázmány utca 40. Pázmány utca 42.	723/4 722 721

Helyi védelem alatt álló építészeti értékek

Református templom tornya

Alvég területén álló idősek otthona, forrás: <http://eloepiteszet.hu>

7. Kinizsi utcai utcakép	Kinizsi utca 7.	1713
	Kinizsi utca 9.	1712
	Kinizsi utca 11.	1711
	Kinizsi utca 13.	1710
	Kinizsi utca 15.	1709
	Kinizsi utca 17.	1708
	Kinizsi utca 19.	1707
	Kinizsi utca 21.	1706
	Kinizsi utca 23.	1705
	Kinizsi utca 25.	1704
	Kinizsi utca 27.	1702
	Kinizsi utca 29.	1701
	Kinizsi utca 31.	1700
8. Kálvin utcai utcakép	Kálvin utca 25.	1542
	Kálvin utca 27.	1538
	Köves utca 1/a.	1536
	Köves utca 2.	1468/1
	Kálvin utca 29.	1472
	Kálvin utca 31.	1473
	Kálvin utca 33.	1474
	Kálvin utca 35.	1475
9. Újiskola utcai utcakép	Újiskola utca 10.	6
	Újiskola utca 12.	7
	Újiskola utca 14.	8
	Újiskola utca 16.	12/1

A településkép-védelmi rendelet 1. melléklet meghatározó területek lehatárolása térképe feltünteti a fent felsorolt helyi védett értékeket.

A helyi területi védettségek köre elsősorban a két egykori településmag, azaz a Fővégi és Alvégi városrészekre koncentrál. A területi védelem két másik fontos eleme az egykori Anna-gőzmalom és a református templom, valamint környezetük. A Kálvin utca, Kinizsi utca, Pázmány utca és az Újiskola utca egyes szakaszait utcaképi védelem érinti. A védett területek az egykori beépítési módot, az épületek tömegalakítását, a település karakterének megőrzését hivatott megőrizni.

7. AZ ÖRÖKSÉGI ÉRTÉKEK ELEMZÉSE

A régészeti rész külön kötetben dokumentálva.

Műemlék, nyilvántartott műemléki érték, műemléki jelentőségű terület, műemléki környezet

Az *épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény* határozza meg az építészeti érték és örökség, a helyi építészeti értékvédelem fogalmát:

• **Építészeti érték:** az épített környezet minden olyan tárgyi és szellemi (építészettörténeti, építőművészeti, műszaki-tudományos) építészeti minőséggel rendelkező alkotásokban megjelenő értéke, amelyben a mindenkori társadalom – ezen belül a helyi közösségek – identitása és alkotóképessége fejeződik ki.

• **Építészeti örökség:** az épített környezet maradáradó építészeti értéket is képviselő elemeinek (építmény, épületegyüttes, táj- és kertépítészeti alkotás) összessége – annak minden beépített alkotórészével, tartozékával és berendezésével együtt.

A *kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény* határozza meg a műemléki érték, műemlék és nyilvántartott műemléki érték fogalmát:

• **Műemlék:** olyan nyilvántartott műemléki érték, amelyet miniszteri döntéssel, határozattal vagy a törvény alapján miniszteri rendelettel védetté nyilvánítottak.

• **Műemléki érték:** minden olyan építmény, történeti kert, történeti temetkezési hely, vagy sajátos terület, valamint ezek maradványa, továbbá azok rendeltetésszerűen összetartozó együttese, rendszere, amely hazánk múltja és a magyar nemzet vagy más közösség hovatartozás-tudata szempontjából országos jelentőségű történeti, művészeti, tudományos és műszaki emlék alkotórészeivel, tartozékaival és beépített berendezési tárgyaival együtt.

• **Nyilvántartott műemléki érték:** a közhiteles nyilvántartásba vett, a törvény alapján általános védelem alatt álló műemléki érték.

A *kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény* 39. § (1) bekezdése szerint: **Műemléki jelentőségű területként** kell védeni a település azon részét, amelynek jellegzetes szerkezete, beépítésének módja, összsképe, a tájjal való kapcsolata, terei és utcái, építményeinek együttese összefüggő rendszert alkotva történelmi jelentőségű és ezért műemléki védelemre érdemes. A törvény 39. § (2) bekezdése szerint: A műemlék jogszabályban meghatározott környezete **műemléki környezetnek** minősül.

Helyi védelem

Az *épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény* határozza meg az építészeti érték és örökség, a helyi építészeti értékvédelem fogalmát:

• **Helyi építészeti értékvédelem:** a helyi építészeti örökség értékeinek feltárása, számbavétele, védetté nyilvánítása, fenntartása és védelmének biztosítása.

A műemlékek állapotára vonatkozóan a helyszíni szemlék alapján az alábbiak tapasztalhatók:

A két műemléki védelem alatt álló épületről megállapíthatjuk, hogy a területhasználat és az épületfunkciók alapvetően nincsenek ellentétben egymással és a védelem szándékával.

A római katolikus templom állapota jónak minősíthető, köszönhetően a rendszeres karbantartásnak, a tulajdonosi és önkormányzati gondoskodásnak. A homlokzatok és a tető műemléki igényű felújítása 2010-ben történt, az északi homlokzat lábazatánál azonban újabb vizesedés figyelhető meg. A 2013. évi belső felújítás során XVIII. századi kriptát és a középkori templom maradványait is feltárták az épületben, melynek során a korábbi templom alaprajza kirajzolódott. A belső felújítás tervei két fontos szempontot tartottak szem előtt. Egyrészt, hogy a belső tér továbbra is megfeleljen a liturgia követelményeinek, másrészt a feltárt különböző építési korszakok harmonikus összhatást keltő bemutatathatósága. A belső tér felújítása után az épület az alapítás alatt álló városi múzeum egyik fiókjaként részint kiállításoknak (helytörténet, egyházművészet stb.), részint rendezvényeknek (orgonakoncertek, konferenciák stb.) fog otthont adni. Emellett szakrális helyszíne lesz a településen különösen élő hagyományápolás eseményeinek. A továbbiakban a templom körüli kerítés, harangtorony és temető, valamint az egykori településközpont lakóépületeinek kutatásával a település egykori magjáról bővülnek az ismereteink. A templomkert rendezett, szentélye mögötti területen Lourdesi-barlang található.

A templomkertben álló barokk eredetű Golgota szoborcsoportot restaurálták, állapota elfogadható.

A Dlačy-villát lakják, állapota megfelelő, a közelmúltban felújíthaták. Az épület körüli őspark kissé gondozatlan benyomást kelt.

A műemlékek kijelölt műemléki környezettel nem rendelkeznek, a 68/2019. (IV. 9.) Korm. rendelet 20. § (1) bekezdése szerint az ex-lege műemléki környezetüket a közvetlenül határos telkek, a kapcsolódó közterületszakaszok és a közterületszakaszokkal határos ingatlanok alkotják.

Az Érdi Járási Hivatal Hatósági Főosztály Építésügyi és Örökségvédelmi Osztály jár el az örökségvédelmi feladatok tekintetében a kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról szóló 68/2019. (IV. 9.) Korm. rendelet 3. § (1) bekezdés a) pontja és 1. melléklete értelmében. Az örökségvédelmi szempontok érvényesítésével elkerülhetők a településképet, a műemlékek megjelenését kedvezőtlenül befolyásoló új beépítések és átalakítások.

A településképi védelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvény alapján Veresegyház Város Önkormányzat Képviselő-testülete által elfogadott, 2018. január 1. napjától hatályos a **Veresegyház településképi védelméről szóló 28/2017. (XII. 21.) ÖK. rendelet**, melynek II. fejezete tartalmazza a helyi védelem célját, hatályát és fajtáit, a helyi védelem alá helyezés, valamint megszüntetés szabályait, a védett értékek nyilvántartását és megjelölését és településképi követelményeket. A rendelet 2. melléklete tartalmazza a helyi védelem alatt álló építészeti értékek listáját, valamint az 1. melléklet meghatározó területek lehatárolása térkép feltüntetési a helyi védett értékeket.

A Veresegyház településképi védelméről szóló 28/2017. (XII. 21.)

ÖK. rendelet a helyi védett értékeket a hatályon kívül helyezett természeti és építészeti értékek helyi védelméről szóló 12/2014. (IV. 30.) ÖK. rendeletben és a Veresegyház Város helyi építési szabályzatáról szóló 30/2013. (XI. 11.) Önk. rendelet „SZT” jelű szabályozási terv mellékletének kötelező szabályozási elemként jelölt „helyi védelemre javasolt területek határa” összhangjának megteremtésével határozta meg.

Helyi védelem alatt álló építészeti értékek

Kálvin utca

A településképvédelmi rendelet 1. melléklete szerint a településen három védett épület, két védett terület és négy védett utcakép található.

A város organikus fejlődésének eredményeként kialakult település- és utcaszerkezet, hordozza az épített örökségi értéket. A műemléki épületek, az egyházi és ipari épületek, valamint a jellemző épülettípusok hordozzák a legfontosabb egyedi épített örökségi értékeket. Az építéskori állapotban megőrzött lakóépületek és beépítések ma már csak szórványosan figyelhetők meg a településen, a helyi védett területen az utcák vonalvezetése, az épületek tömegarányai és beépítési módjuk még jelzik az egykori falusias hangulatot. A valódi örökségi érték a szerves településfejlődés, és annak mai lenyomata.

Épületek

Újiskola utca

A városban három épület részesül helyi védelemben. Az egykori Láng-ház a Fő út 95. szám alatt. Az épület településképi szerepe, építészeti értékei és helytörténeti jelentősége miatt kapott védelmet. Az új templom építésével párhuzamosan a lakóépület felújítása megtörtént, Hagyományok Háza-ként várja látogatóit.

A református templom állapota jó a tulajdonosi gondoskodásnak köszönhetően.

Az egykori Anna-gőzmalomban ma étterem működik, az épület állapota jó, a belső kialakítás megtartotta az épület egykori térrendszerét.

Utcaképek

Pázmány utca 38-42.

Pázmány utca, Kinizsi utca, Kálvin utca és Újiskola utca kijelölt szakaszai állnak utcaképi védelem alatt. Az egykori településkaraktert őrző lakóépületek többsége már sokszorosan átépített, műszakilag korszerűtlen (általában vízszigetelés, hőszigetelés nélküli, nyílászárók, gépészeti rendszerek elhasználódtak, stb.), a legtöbb önmagában megőrzendő értéket nem képvisel, azonban egységes utcaképi megjelenésük miatt indokolt védettségük.

Területek

Ráday utca

Alvég és Fővég védett területein az egykori utcahálózatban és telekméreteken nincs jelentős változás, továbbra is az oldalhatáros hosszházas beépítés a jellemző. Az egykori tornácos lakóépületek állaga és műszaki állapota általában rossz, a mai igényekhez mérten korszerűtlenek, valamint homlokzataik arányrendszere a nyílásméreték módosítása miatt eltorzult. Az épületállomány mégis egységes képet mutat a beépítési mód és a tömegarányok miatt. Egy-egy oszlopos tornácos, építéskori homlokzattal még rendelkező lakóépület egyedi védelme megfontolandó. Szerencsére a védelemre javasolt területeken látható egy-egy jó példa az egykori hosszházak felújítására, korszerűsítésére vonatkozóan. Fővég és Alvég egykori településmagok karakterének (beépítési mód, épülettömeg) megőrzését a helyi védelem és a településképi követelmények biztosítják.

III. A RENDEZÉS SORÁN TERVEZETT VÁLTOZÁSOK HATÁSELEMZÉSE**1. A TELEPÜLÉSI ÉRTÉKLELTÁRBAN SZEREPLŐ ELEMELK VONATKOZÁSÁBAN RELEVÁNS RÖVID ÉS KÖZÉPTÁVON TERVEZETT VÁLTOZÁSOK ISMERTETÉSE**

	<p>Veresegyház településszerkezeti terve, helyi építési szabályzata és szabályozási terve felülvizsgálata során a település önkormányzata meghatározta a szükséges változtatásokat, a kitűzött, elérni kívánt célokat. A tervek műfajához, léptékéhez igazodik az örökségvédelmi hatástanulmányban foglalt hatások elemzése. Veresegyház településszerkezeti terv, helyi építési szabályzat és szabályozási terv felülvizsgálatának célja az OTÉK adta lehetőségek kihasználása (intézményi területek kijelölése, közparkok és közterületek megkülönböztetése, erdőterületek szétbontása), a fejlesztési területek övezeti besorolásainak a fejlesztési cél és a jelenlegi igényekhez illeszkedő átsorolása. A településrendezési eszközök készítésénél cél volt a felsőbb jogszabályi változásoknak történő megfeleltetés, a korábban elfogadott változások egységes megjelenítése. Fejlesztési cél a települési környezet értékőrző megújítása, arculatának javítása, a településszerkezet fejlesztése.</p>
Településhálózati és tájhasználati változás	<p>Veresegyház településhálózati szerepe nem változik meg, továbbra is a kistérség központi települése marad. A tájhasználatban a beépítés mértékét tekintve kisebb változások tervezettek, ezek azonban nem érintik az értékleltárban szereplő elemeket.</p> <p>A Garabonciás út menti erdőterület, és a Csonkás-fürdő különleges jelentős zöldfelületet igénylő intézményterületek átsorolása lakó- és településközponti vegyes területre.</p>
Településszerkezeti, területhasználati és beépítettség változás	<p>A településszerkezeti terv és szabályozási terv célja a jelenlegi használatnak illetve a fejlesztési céloknak jobban megfelelő területhasználat létrehozása. A beépítésre szánt területek további növelése lényegében a Garabonciás út menti új lakóterületekre korlátozódik. Övezeti határok pontosítása mellett egyes részekben a beépítésre szánt területek átsorolása történik a meglévő funkciókhoz illetve a fejlesztési igényekhez igazodóan.</p> <p>A kereskedelmi-, szolgáltató és ipari gazdasági övezetek bővítése történik a Revetek területén korábban kijelölt lakóterületek helyett.</p> <p>A településközpontban az OTÉK adta lehetőség kihasználása és az adottságok miatt a településközpont vegyes övezetek egy részének átsorolása intézményi övezetbe.</p> <p>Megtörténik a zöldterületek megkülönböztetése közparkok és közterületek részekre, a Gyermekliget utca mellett új közterület kijelölése.</p> <p>A helyi építési szabályzatban bevezetésre kerül a szinterületi mutató értéke, az épületmagasság értéke, valamint az állattartó épületek elhelyezésnek előírásai.</p>
Infrastrukturális változás	<p>A településen a műszaki infrastruktúra hálózatai lényegében kiépültek, változást az elkerülő és tehermentesítő utak kialakítása, és belső elkerülő utak nyitása jelent.</p> <p>Fővég helyi védelem alatt álló részén továbbra is érvényben maradnak a Luther utca szabályozási vonalai a belvárost tehermentesítő út kialakítása érdekében. A Fő utca Fővég felőli végén – Fővég helyi védett területén túl – a tervezett körforgalomhoz került igazításra a szabályozási vonal és az övezeti besorolások.</p> <p>Szada felőli déli elkerülő útszakasz nyomvonalának módosítása, és a települést nyugatról tehermentesítő út nyomvonalának kijelölése történik önkormányzati igényre. A települést nyugatról elkerülő, Gödöllő-Vác út tervezett szabályozásának törlesztésre kerül a korábbi tengelyvonal megtartásával a pontos tervezés hiánya miatt.</p> <p>Várható a külső és belső kerékpárutak fejlesztése is.</p>
Védett értékek megjelenését érintő beavatkozások megnevezése és rövid ismertetése	<p>A műemléki védelem alatt álló értékeket érintően a település szerkezeti terv és a helyi építési szabályzat jelentős változásokat nem hoz. Az övezetek átszámozása miatt a műemlékek Vt-1/a övezetből</p>

Vt-1 jelű övezetbe kerülnek, azonban a beépítési paraméterek és építési szabályok változatlanul maradnak.

A római katolikus templom műemléki környezetében, a Fő út nyugati oldalán a Budapesti út és Újiskola közötti szakaszon a szalagtelkek általános mezőgazdasági övezetbe sorolt területrészei átsorolásra kerülnek településközponti vegyes övezetekbe. A szalagtelkek és a természeti védelem alatt álló területek közötti szintén általános mezőgazdasági övezetben található telek különleges sport övezetbe kerül átsorolásra.

A helyi védelem alatt álló építészeti értékek tekintetében nem tartalmaz jelentős beavatkozást a településszerkezeti terv, helyi építési szabályzat és a szabályozási terv. A legnagyobb változás a hatályos szabályozási terven is meglévő, a Fővég helyi védett területén a Luther utca mentén tervezett országos mellékút kialakításához szükséges szabályozási vonalak. A szabályozási vonal több XIX. században épült épületet is érint. A szabályozás végrehajtása és az út megépítése jelent változást a jövőben.

A Fő utca északi részén, a lakott terület határán a körforgalom kialakítása miatti szabályozási vonalak találhatók, melyek a belvárosi részt elkerülő, a Revetek és Ligetek településrészek összekötését segíti.

Kinizsi utcai védett utcakép telkei Lke-3 jelű övezetből Lke-4 jelű övezetbe kerülnek átsorolásra.

Az Lke-1 jelű övezetekben (Alvég lakóterületei, Kálvin utca) a 7,5m megengedett legnagyobb építménymagasság értéke 6,5m megengedett legnagyobb épületmagassági értékre csökken.

Az övezetek átszámozása miatt egyes részek övezeti besorolása változik, azonban a vonatkozó beépítési paraméterek és építési szabályok maradnak. Az OTÉK-ban bevezetett épületmagasság számításának és a hatályon kívül helyezett építménymagasság számításának eltéréséből adódóan változnak az erre vonatkozó értékek.

2. A VÁLTOZÁSOK HATÁSAI A TÖRTÉNETI TELEPÜLÉSRE, TELEPÜLÉS- ÉS TÁJSZERKEZETRE

	A meghatározott változtatási szándékok összességében nem fejtenek ki negatív hatást az épített értékekre, a történeti településszerkezetre, valamint a természeti és tájképi értékekre vonatkozóan. A megjelölt fejlesztési irányok nem járnak közép távon jelentős beavatkozással a településszerkezetben.
A történeti településszerkezetet érő hatások	A tervezett változtatási szándékok megvalósítása a történetileg kialakult településhálózatban nem eredményeznek jelentős változásokat. A terv nem tartalmaz a történeti településszerkezetre vonatkozó új lényeges, a történeti szerkezetet károsan befolyásoló vonalak erőteljes beavatkozás Fővég történeti, helyi védelem alatt álló településszerkezetébe. A várost nyugati illetve déli irányból elkerülő utak megépítésével a belváros forgalomterhelése csökken, mely kedvezően hathat a településközpont további megújulására és élhetőbb használatára. A várost érintő jelentős tranzitforgalom a tervezett Gödöllő-Vác elkerülő út megépítésével oldható meg. Az Alvég területén tervezett épületmagasság meghatározása jobban illeszkedik a meglévő beépítéshez, így a terület karaktere megtartható.
Természeti, táji hatások	A természeti, táji hatások változása a történeti településmagot kis mértékben érintik. A Sződ-Rákos-patak Budapesti út és Újiskola közötti szakasza menti mezőgazdasági övezetek különleges nagy kiterjedésű sport, rekreációs területek övezetbe történő átsorolásával a környezet megváltozása várható a beépítési lehetőség

- biztosításával.
- A kialakult természeti állapot, a táj jellege lényegesen nem változik meg.
- A településképp feltárulásának változásai Változást fog jelenteni az a tény, hogy új szemszögből, a Gödöllő-Vác országos tervezett út szakaszáról új rálátás alakul ki a városra. Változást jelenthet a Csonkás-fürdő területén található kijelölt lakóterületek, településközpont vegyes és a különleges jelentős zöldfelülete igénylő intézményterület beépítése, mely a jövőbeni Gödöllő-Vác országos tervezett úton haladók részére befolyásolja a város feltárulását, de ez nem válik negatívvá.

3. A VÁLTOZÁSOK HATÁSAI A TELEPÜLÉSI ÉRTÉKLELTÁRBAN SZEREPLŐ MŰEMLÉKI ÉRTÉKEKRE

- Történeti térbeli rendszerek alakulása A történeti térbeli rendszerek nem érintettek, nem szűnnek meg, nem változnak meg azon célok esetében, amelyek az épített környezet egyes elemeit érinthetik.
- Műemléki értékek feltárhatóságának, megmaradásának, bemutathatóságának vagy pusztulásának lehetőségei A fejlesztési területek beépítése, az új utak kialakítása ugyan kihat a településhálózati rendszer módosulására, de a kistérségen és a megyén belüli, illetve a szomszédos települések közötti kapcsolatok nem változnak meg lényegesen. A központi belterület forgalmi tehermentesítésére tervezett utak megépítése a közúti közlekedésben eredményez majd jelentősebb fogalmi átrendeződést, illetve jelentősen csökkenti a belterületek átmenő forgalmát, melynek következményeként várható a történeti településrag terhelésének enyhülése.
- Műemléki környezetek alakulása A műemléki környezetek területén minden változtatást, beavatkozást a műemlék városképi, illetve tájképi megjelenésének és értékei érvényesülésének kell alárendelni. A római katolikus templom műemléki környezetében található szalagtelkek Sződ-Rákosi-patak felőli végeinek mezőgazdasági övezetből településközponti vegyes illetve intézményi övezetbe történő átsorolásával a telkek beépítési mértéke növekszik, mely elsősorban az övezetben meghatározott zártosorú beépítési mód kialakulását eredményezi. A Fő út nyugati oldalán, a régi templom háttéréként kialakuló zártosorú beépítés építészeti megjelenését a műemléki érték érvényesülésének kell alárendelni.
- Műemlékek megújulásának és fenntarthatóságának gazdasági esélyei A fenntarthatóság megteremtése az egyetemes cél, ezért ezt a műemlékek tekintetében is érvényesíteni szükséges.
- Településkarakter változásának hatásai A települési épített környezet értékőrző megújítása, valamint az épített és a kulturális örökség értékeinek védelme tudják biztosítani a település hagyományos karakterének megőrzését.

- vonatkozó előírásokra, annak érdekében, hogy az átépítések és az új építések során a meglévő építészeti karakterhez illeszkedő új épületek készüljenek.
- Folyamatok iránya, visszafordíthatósága Műemléki értékek esetében a romlást eredményező bármilyen tevékenységet meg kell akadályozni, minden nemű településfejlesztési és településrendezési projekt nem veszélyeztetheti a város turisztikai erőforrásait, így kisebb annak lehetősége, hogy a műemléki érték sérülne.
- A településképi rendelet a helyi értékvédelemre és településképi követelmények előírásaira is kiterjed, az új beépítésre vonatkozó illeszkedési szabályok betartásával kedvezően befolyásolható a történeti településmagok megtartása. Amennyiben a településkaraktertől idegen beépítés dominánssá válik, a folyamat visszafordíthatatlan lesz.
- A hagyományos településképtől idegen új beépítés visszafordíthatatlan folyamatokat indít meg, településképi-védelmi rendelet szerinti esetleges településképi kötelezés és bírság nem pótolja az elveszett helyi épített örökség értékeit.

IV. ÉRTÉKVÉDELMI TERV

1. AZ ÉRTÉKLELTÁRBAN SZEREPELTETETT ÉRTÉKEK MEGŐRZÉSÉT BIZTOSÍTÓ SZEMPONTOK ÉS KÖVETELMÉNYEK

Veresegyház településképi arculati kézikönyve és a településképi védelmi rendelete 2017 év végén készült el. A településképi védelmi rendelet tartalmazza a helyi védett területek, utcaképek és épületek védelmét, az ezekre vonatkozó településképi követelményeket, többek között a településképhez való illeszkedést biztosító anyaghasználatára, tömegformálására, homlokzati kialakítására és a zöldfelületek kialakításának módjára vonatkozó követelmények. A rendelet meghatározta a védettséggel összefüggő korlátozásokat és kötelezettségeket, az értékek megőrzésének előírásait, fenntartásukra és támogatásukra vonatkozó rendelkezéseket.

A helyi védelemre javasolt területek használata és kialakítása jellemzően szintén összhangban van a helyi védelem közösségi igényével. A település számos építészeti értékkel rendelkezik, amelyek jelenleg még nem állnak helyi védelem alatt. A helyi védelemre javasolt épületek körének bővítése javasolt, figyelve arra, hogy a legjellemzőbb épülettípusok fejlesztésére lehetőség nyíljon, de a műszaki szempontból korszerűtlen épületek helyett új, a településképhez illeszkedő épületek létesülhessenek. A helyi védett elemek köre nem igényli az országos védelmet, mert jelentősége inkább helytörténeti, a helybeli múlt jelzőköveit jelenti.

A helyi védelem alatt álló két történeti településmag eltűnésétől nem kell tartani, de értékőrző fejlesztést és megfelelő használatot kell biztosítani minden értéknek. Veresegyház helyi védelemre javasolt területén, és a katolikus templom műemléki környezetében a mai területhasználatban, településszerkezetben, az utca- és telekstruktúrában, a karakteres elemekben felismerhetők az örökségi értékek. Ezekre fókuszálva egy élő, fejlődő város számára kell mozgásteret biztosítani, vigyázva, hogy a szabályozás ne merevítse korszerűtlen épületek halmazává a várost. Meg kell találni, és tovább kell éltetni a két egykori településmag (Fővég, Alvég) jellemző karaktereit méretekben, arányokban, kubusokban és díszítőelemekben. Törekedni kell az utcaszerkezet, a tömb- és telekstruktúra megőrzésére, amely meghatározza a település térarányait, a tervezett épületek léptékét. A fejlesztéseknél fontos az új létesítmények megfelelő építészeti eszközökkel való környezetbe illesztése.

A helyi védelem alá helyezés lehetőségének vizsgálata során

szempont volt, hogy az adott építmény a település múltja szempontjából meghatározó építészeti örökség-e. A helyi védelem célja a település szempontjából hagyományt őrző, az ott élt és élő emberek, közösségek munkáját és kultúráját tükröző sajátos megjelenésű, a településképet meghatározó építészeti érték védelme. Szempont volt az építményeknél, hogy azok sérülései ésszerű helyreállítás révén kijavíthatók, ezek helyreállítása nem jelent jelentős fizikai változást, mely a kortörténeti jellegét megszüntetné.

Fontos a műemlékek védelmét szolgáló jogszabályi előírások, ugyanígy a helyi értékek védelmét biztosító helyi jogszabályi környezet betartása, betartatása.

Az egyszerű bejelentéssel építhető lakóépületek esetében a kötelezővé tett szakmai konzultáció biztosítja, hogy a két történeti településrag területén tervezett új épületek és bővítések illeszkedjenek a meglévő építészeti értékekhez.

A HÉSZ és a településképi védelmi rendelet előírásain és településképi követelményein, valamint a településképi arculati kézikönyv ajánlásain és útmutatóján kívül nem szükségesek egyéb egyedi, vagy sajátos szabályok megalkotása.

2. ÖNKORMÁNYZATI FELADATOK

A XVIII. században épült beszálló csárda

Faludy-kúria

Fő út 116. hosszház tornácos épülete

Veresegyház – mint az egyik legfejlettebb hazai település – elkötelezett a múltjának minden értékének megbecsülésében, legyen az akár a legkisebb eleme az épített-, tárgyi-, természeti- vagy szellemi örökségnek. Pozitív hozzáállása konkrét tettekben is mérhető, a közelmúltban ennek legújabb bizonysga a templombelsőben végzett régészeti feltárások, majd a műemléki elvárásokat maximálisan tiszteletben tartó helyreállítás, a Fő utcában az új és régi templom környezetében található helyi védett Láng-ház (Fő utca 95.) műemléki igényű helyreállítása, valamint egy új városi múzeum alapításának igénye.

Az újtemplom építéséhez kapcsolódóan telekalakításokat hajtottak végre, mely a helyi védett Láng-ház (Fő utca 95., 43 hrsz.) telkét is érintette. A településképi rendelet mellékletének frissítése szükséges a helyrajzi számot illetően.

Az egykori településszerkezetet a két történeti településrag őrzi, melynek védelmét a településképi védelméről szóló rendelet biztosítja. Az építéskori állapotban megőrzött épületek csak szórványosan helyezkednek el a városban ezért az egyes, az egykori beépítést legjobban őrző lakóépületek, valamint az ipari és egyházi épületek védelme megfontolandó. A településképi védelméről szóló rendelet felülvizsgálatakor javasolt a helyi védett építészeti értékek listájának kiegészítése a települési értékleltárban szerepeltetett épületekkel, mint a vasútállomás, az evangélikus templom, a városházának korábban helyt adó Faludy-kúria, a XVIII. századi beszálló csárda épülete, valamint a hosszházas beépítést őrző lakóépületek (Fő út 84., 116., 146., 155., Kiss utca 2., Újjiskola utca 3. és 11.).

A településképi rendeletben meghatározták a településképi önkormányzati támogatási és ösztönző rendszert. A helyi védett területek, és helyi védett építmények és épületek felújítására, hasznosítására vonatkozó ütemterv készítése javasolt, mely konkrét intézkedések, források és felelősök meghatározásával segíti elő az építészeti értékek fennmaradását, megőrzését.

V. NYILATKOZAT

Alulírott **Barattáné Zámbo Ágnes** okleveles építészmérnök, vezető tervező, műemlékvédelmi szakmérnök nyilatkozom,

hogy a kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról szóló 68/2018. (IV. 9.) Korm. rendeletnek, az örökségvédelmi jogszabályoknak és hatósági előírásoknak a települési örökségvédelmi hatástanulmány műemléki szakterületi munkarésze megfelel, továbbá, hogy az örökségvédelmi hatástanulmány műemléki szakterületi munkarészeinek elkészítésre jogosultsággal rendelkezem: szerepelek a műemléki területre (műemléki érték dokumentálása szakterület) vonatkozó szakértői névjegyzékben, valamint rendelkezem építész szakirányú végzettséggel.

Budapest, 2018. július 10.

Barattáné Zámbo Ágnes

tervezői jogosultság száma:
szakértői nyilvántartási szám:

okleveles építészmérnök,
műemlékvédelmi szakmérnök
É/1 20-0011
21-0144

Alulírott **Kozma Klára** okleveles építészmérnök,

hogy a kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról szóló 68/2018. (IV. 9.) Korm. rendeletnek, az örökségvédelmi jogszabályoknak és hatósági előírásoknak a települési örökségvédelmi hatástanulmány műemléki szakterületi munkarésze megfelel, továbbá építész szakirányú végzettséggel rendelkezem.

Budapest, 2018. július 10.

Kozma Klára

tervezői jogosultság száma:

okleveles építészmérnök
É 07-0438

Alulírott **Dénes Katalin** okleveles építészmérnök, műemlékvédelmi szakmérnök nyilatkozom,

hogy a kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról szóló 68/2018. (IV. 9.) Korm. rendeletnek, az örökségvédelmi jogszabályoknak és hatósági előírásoknak a települési örökségvédelmi hatástanulmány műemléki szakterületi munkarésze megfelel, továbbá építész szakirányú, és műemlékvédelmi szakmérnöki végzettséggel rendelkezem.

Budapest, 2018. július 10.

Dénes Katalin

tervezői jogosultság száma:

okleveles építészmérnök,
műemlékvédelmi szakmérnök
É 20-0333

VI. TELEPÜLÉSI ÉRTÉKLELTÁR

1. MŰEMLÉKI VÉDELEM ALATT ÁLLÓ ÉPÍTMÉNYEK

RÓMAI KATOLIKUS TEMPLOM

Műemlék törzsszáma:

7485

Cím:

Fő út 95.**MŰEMLÉKI VÉDELEM**Törzsszám
(azonosító):**7485**

(7573)

Megnevezés:

Római katolikus templom

Védési rendelkezés száma:

22509/1958. ÉM

120344/1958. MM

Érintett helyrajzi szám(ok):

1520/1

Bírság kategória:

M II

MŰEMLÉKI KÖRNYEZETTörzsszám
(azonosító):**7485**

Megnevezés:

**Római katolikus templom
ex-lege műemléki
környezete**

Érintett helyrajzi szám(ok):

1520/2, 38, 39, 40, 41, 42, 43,
44, 45, 46, 258/1, 263/1, 269/1,
270, 273, 274, 275, 277/2,
278/2, 279, 280/6, 1521/3,
1521/4, 1520/3**ÉPÍTÉSZETTÖRTÉNETI ADATOK**

Építmény típusa:

épület

Építés éve:

1778.

Tervező:

ismeretlen

Építészeti stílus:

copf

LEÍRÁS

Az Árpád-házi Szent Erzsébet tiszteletére emelt templom alapkövét 1777-ben tette le gr. Esterházy Pál László, és 1778 novemberében szentelték fel. A 2012. évi belső felújítás során XVIII. századi kriptát és a középkori templom maradványait is feltárták az épületben. A középkori, keletelt templom a XIII. században már állhatott, bővítésére a XV. században kerülhetett sor. A XVIII. században Migazzi Kristóf váci püspök építtette át a templomot. Ekkor részben elbontották a középkori épületet, s arra merőlegesen új templomot emeltek. Azonban amit lehetett megtartottak: a korábbi szentélyből sekrestye lett, a hajó hajdani nyugati lezárása pedig a ma álló templom hajójának egyik falszakasza.

A szabadon álló, bekerített, egyhajós, középtornyos szakrális épület copfstílusú, homlokzati timpanonjában Migazzi kardinális címere kőből kifaragva, és "C MIGAZZI" felirat látható. A kőkeretes, fülkes főbejárati kapu felett szemöldökgerenda, a kaput rizalitszerűen keretező timpanonos porticus fríze alatt triglifis motívum. A párkány alatt félköríves záródékú, vakolt zárókódízes ablak, a torony emeletén egyenes záródékú ablak, íves, zárókódízes, vakolt kerettel. A hajó 3-3 félköríves záródású, ólomüveges ablaka kettős lizénák által határolt falmezőkben van. A szentély félköríves zárású, a sekrestye a baloldalon.

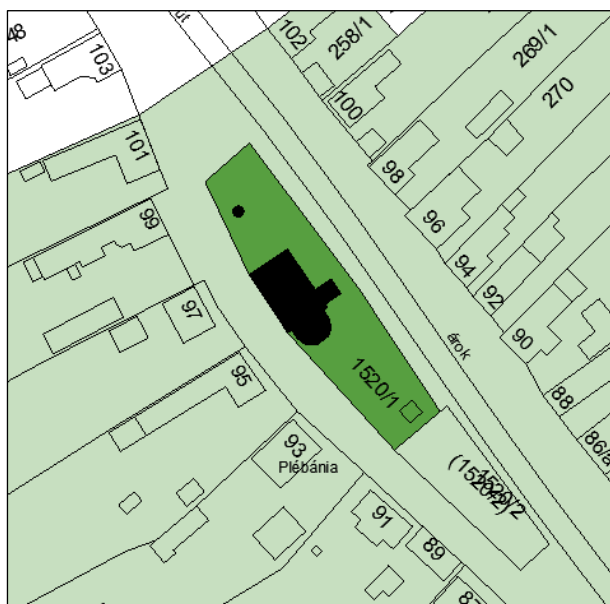
A vörös színű márványozott kőből épült, aranyozott Agnus Deivel díszített monstranciát tartó főoltár, mögötte Johann Martin Schmidt által festett főoltárkép, mely Szent Erzsébetet ábrázolja a szegények körében. A templom további berendezései a Szent József mellékoltár, szószék, sekrestyeszekrény, Moser-orgona. A toronyban négy harang lakik.

GOLGOTA SZOBORCSOPORT

Műemlék törzsszáma:

7486

Cím:

Fő út 95.**MŰEMLÉKI VÉDELLEM**Törzsszám
(azonosító):
7486
(7574)

Megnevezés:

Golgota szoborcsoport

Védési rendelkezés száma:

22509/1958. ÉM

Érintett helyrajzi szám(ok):

120344/1958. MM

1520/1

Bírság kategória:

M II

MŰEMLÉKI KÖRNYEZETTörzsszám
(azonosító):
7486

Megnevezés:

**Golgota szoborcsoport ex-
lege műemléki környezete**

Érintett helyrajzi szám(ok):

1520/2, 38, 39, 40, 41, 42, 43,
44, 45, 46, 258/1, 263/1, 269/1,
270, 273, 274, 275, 277/2,
278/2, 279, 280/6, 1521/3,
1521/4, 1520/3**ÉPÍTÉSZETTÖRTÉNETI ADATOK**

Építmény típusa:

szobor

Építés éve:

1746.

Tervező:

ismeretlen

Építészeti stílus:

barokk

LEÍRÁS

A Szent Erzsébet katolikus templom kertjében van elhelyezve a barokk szoborcsoport. A talapzat anyaga műkő, a barokk szobrok mészkőből készültek.

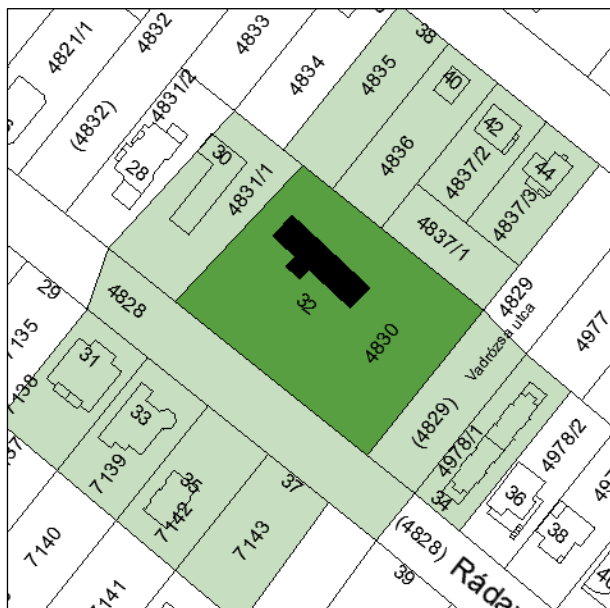
A szoborcsoport közepén feszület áll kő korpuszal, melynek tövében Mária Magdolna térdel összekulcsolt kezekkel, barokkos tartásban. Bal oldalán Szűz Mária, Krisztus jobbján Szent János evangélista áll kontraposztos testhelyzetben.

Az egész szoborcsoport közös kő talapzaton áll, melyet utólagosan ívelt formában betonnal körbeköpenyeztek. A kereszt megrepedt. Sem a kereszt, sem a kő talapzat nem tartozik az eredeti barokk kompozícióhoz.

Kataszteri felmérés, 1883.

DLAUCHY-VILLA		
Műemlék törzsszáma:	10139	Cím: Ráday utca 32.

MŰEMLÉKI VÉDELEM

Törzsszám (azonosító):	Megnevezés:
10139 (7576)	Dlauchy-villa

Védési rendelkezés száma:	
Érintett helyrajzi szám(ok):	4830
Bírság kategória:	M III

MŰEMLÉKI KÖRNYEZET

Törzsszám (azonosító):	Megnevezés:
10139	Dlauchy-villa ex-lege műemléki környezete
Érintett helyrajzi szám(ok):	4828, 4829, 7138, 7139, 7142, 7143, 4978/1, 4837/1, 4837/2, 4837/3, 4836, 4835, 4831/1

ÉPÍTÉSZETTÖRTÉNETI ADATOK

Építmény típusa:	lakóépület
Építés éve:	XVIII. század vége
Tervező:	nem ismert
Építészeti stílus:	klasszicista

LEÍRÁS

A település legrégebbi világi épülete, a nyaralóépületként használt klasszicista stílusú, ősparkba épült volt Dlauchy-villa. Nevét egykori tulajdonosáról, Dlauchy Guidóról (1862-1944.) kapta, aki a XIX-XX. század fordulóján volt birtokos Versegyházon. Felesége Haltenberger Klára (1908-1976.)

A nyaraló szabadon álló, téglalap alaprajzú, földszintes épület. Középen négy toszkán oszlopra támaszkodó, timpanonos porticus. Az utcai homlokzat előtt tornácszerűen hasonló oszlopok hordják az ereszaljat. Az épület cserépfedésű nyeregtetős.

Az épület körüli őspark kissé benőve, udvarán kerek kút látható.

Kataszteri felmérés, 1883.

2. HELYI VÉDETT TERÜLETEK, HELYI EGYEDI VÉDETT ÉPÍTMÉNYEK

LÁNG-HÁZ

Cím: Fő út 95.

Településrész: Fővég
 Helyrajzi szám: 43
 Tényleges használati mód: lakóépület
 Övezeti besorolás: jó
 Állag: romos
 Szintszám: pince, földszint
 Építészeti értékek: épülettömeg, klasszicista jellegű vakolat architektúra, nyílászárók, történeti épületszerkezetek, helytörténeti jelentősége

ÉPÍTÉSZETTÖRTÉNETI ADATOK

Építmény típusa: lakóépület
 Építés éve: XVIII. század vége
 Tervező: nem ismert
 Építészeti stílus: népi

LEÍRÁS

Korábbi épületrészek felhasználásával a XVIII. század végén épült. Az utcai homlokzat klasszicista jellegű vakolatarchitektúrája a 1850 körül készülhetett. Udvari szárnyát több ütemben bővítették, mai kiterjedését valószínűleg a XIX. század első felében érte el. 2010-ben új tető került az épületre, ekkor az utcai homlokzat párkányát elbontották. Az új templom építésekor felújították.

Az épület földszintes, az utcai szárny alatt kő dongaboltozatos pince, a lakóépület udvari szárnyának végén istálló és nyárikonyha.

Az „L” alaprajzú lakóépület utcai homlokzatát klasszicista jellegű vakolat architektúra díszíti: az ablakokat félköríves záródású tükrös keretezi, elmosódott tagozatokkal, a homlokzat két szélén és közepén kis kiülési lizénák találhatók, levéldíszes fejezetekkel, a homlokzatot eredeti formájában húzott főpárkány zárta le. Az utcai szárny udvari oldalán téglapilléres tornác, a 45 fokban csatlakozó falsarokban mászókérmény van, külső fűtőnyílással. Az utcai oldalon ki-be nyíló pallótokos ablakok, belső zsalutáblákkal, az utcai szárny helyiségeiben váztaablázatos ajtók, borított ácsatokkal.

Az udvari szárny kiülő ereszes tornácos, az utcai szárnyhoz csatlakozó két szoba ablakai azonos szerkezetűek az utcai ablakokkal.

Az épület tulajdonosa 1919-ben Krenedits Elek katonatiszt, aki holtig tartó használati joggal eladja az ingatlant Láng Géza kántortartató gyermekeinek. Az épület 1982-ig volt a Láng család tulajdonában, 1983-ban a Községi Tanács az épületet kisajátította, és GESZ irodának használta, majd tájházat alakítottak ki benne.

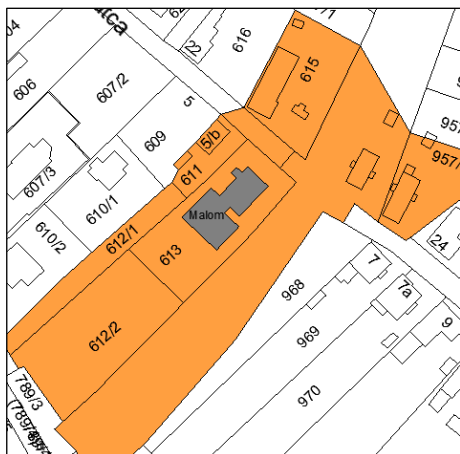
Az épület beépítése, építészeti részletei, történeti épületszerkezeti örök a település építészeti hagyományait. Az épület egykori tulajdonosai, a Krenedits és a Láng családok jelentős szerepet játszottak a település történetében.

A lakóépület településképi szerepe, építészeti értékei, valamint helytörténeti jelentősége miatt helyi védelemben részesül.

EGYKORI ANNA-GŐZMALOMCím: **Csokonai utca 5/c.**

Településrész: Alvég
 Helyrajzi szám: 613
 Tényleges használati mód: étterem
 Övezeti besorolás: Vt-2
 Állag: jó
 Szintszám: földszint, két emelet
 Építészeti értékek: épülettömeg, homlokzati architektúra, nyílászárók, történeti épületszerkezetek, helytörténeti jelentősége

ÉPÍTÉSZETTÖRTÉNETI ADATOK

Építmény típusa: ipari épület
 Építés éve: 1922.
 Tervező: nem ismert
 Építészeti stílus: historizáló

LEÍRÁS

Az Alvég egyik jellegzetes épülete a vasútvonal kanyarulatában a háromszintes egykori gőzmalom. Az akkori idők legkorszerűbb gőzmalmát dr. Szász Gézáné, kórházi főorvos özvegye 1922-ben építtette fel. A malom nem volt riválisa az akkor még a tavakon működő vízimalmoknak.

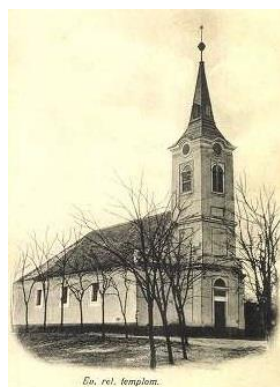
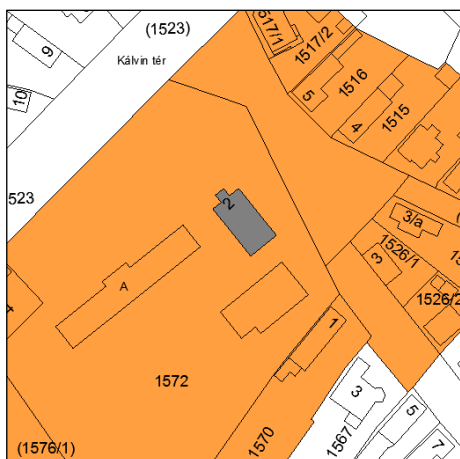
Az Anna Gőzmalom 1944. december 12-től kezdve kizárólag a szovjet katonaság részére őrlött. A szovjet csapatok előnyomulása során a veresegyházi szovjet alakulat is nyugatra távozott 1945. április első napjaiban, ekkor hátrahagyott az Anna Gőzmalomban 64 tonna lisztet, amit a közigazgatási szerv hosszas utánjárással megszerzett a lakosság számára, és a községházán kilóját 2 pengőért adta el, később pedig a boltokban árusította.

Az épületben ma Katlan Tóni vengédlője üzemel. Eklektikus és funkcionalista stílus jellemzi a földszint és két emeletből álló téglaburkolatos és vakolt malomépületet. Az iprai épület homlokzatai sík mélységi és vertikális tagolásúak. A vertikális elemek a három szintet átkötő téglalapozatok, „pílaszterek”, horizontális tagoló elemek a lábazat, a szintek közötti övparkányok és a koronázó parkány. A parkányok kialakítása egyszerű, csak téglalapozatokban szegmensíves, álló nagyméretű nyílászárók találhatók, téglalapozatokkal és téglalapozatokkal. A központi mag délnyugati homlokzata négytengelyes, bütömlomlokzata kéttengelyes, de a északnyugati homlokzatán a bal oldalon vakablakok láthatók. A központi maghoz az északkeleti oldalon alacsonyabb magasságú (földszint és tetőtér) toldalékszárny csatlakozik. Az épület nyeregtetős palával fedve, oromfalas.

A belső teherhordó szerkezet a mestergerendás fáfödém, jelenleg vakolatlan téglalapozatok láthatók a felújított belső terekben.

REFORMÁTUS TEMPLOMCím: **Kálvin tér 2.**

Településrész: Alvég
 Helyrajzi szám: 1572
 Tényleges használati mód: templom
 Övezeti besorolás: Vt-1
 Állag: közepes
 Szintszám: földszint
 Építészeti értékek: épülettömeg, történeti
 épületszerkezetek,
 helytörténeti jelentősége

En, rei, templom.
 A templom az átépítés előtt, 1910-ben.
<http://postcards.hungaricana.hu/hu/227503/?query=SZO%3D%28veresegyh%C3%A1z%29>

ÉPÍTÉSZETTÖRTÉNETI ADATOK

Építmény típusa: egyházi épület
 Építés éve: 1784-1798
 Tervező: nem ismert
 Építészeti stílus: eredetileg copf,
 neogótikus átépítés

LEÍRÁS

II. József 1781-ben kiadott Türelmi Rendelete jegyében épült fel a copf stílusú református templom 1784-1798. között. A falsávval keretelt, csúcsíves kapuzatú tornyot csak 1811-ben építették a homlokzat elé. A torony falában egy kő táblán a következő felirat olvasható:

„A SZTHÁROMSÁG ISTEN DITSŐSSÉGÉRE
 REFORMÁTUS HÍVEK SZENT GYŰLEKEZETE
 VERESEGYHÁZÁN EZ TORNÝOT ÉPÍTETTE
 1811

ERŐS TORONY AZ ÚRNAK NEVE AHOZ FOJAMODIK
 AZ IGAZ ÉS BÁTORSÁGOS LÉSZEN”

A templom orgonáját 1906-1907-ben készítette el a Regier cég. A tornyban három harang lakik. A legrégebbi az 1816-ban készült kisharang, a legnagyobb harang 1823-ban készült, míg a háborús célból elvitt 1789-ből származó harangot 1979-ben pótolták.

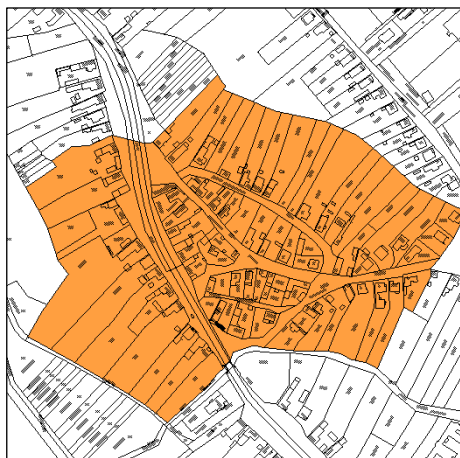
1911-ben a templomot neogótikus formában átépítették. A falakat megemelték, nagyobb és több ablakot készítettek. Az új karzatot vasbetonból, kovácsoltvas korláttal felszerelve építették meg. A padozatot mozaiklapokkal rakták le, és elkészült az új szőszék is. Új úrasztala készült fehérmárványból. Az építést Simai Károly máriabesnyői építészmérve vezényelte. Az átépítésre a templom hátulsó, belső falán lévő tábla emlékeztet.

1939-ben a toronytetőre nyolcszögletű kupolás kiképzésű gömb került. 1957-ben a templomon külső, majd 1983-ban külső-belső tatarozást végeztek. A templom bejárata előtti négy lábon álló, vörösrézlemez borítású boltíves kiképzésű előteret állíttatott a presbitérium 1992-ben.

A 20 méter hosszú és 10 méter széles templom belmagassága 8 méter. A torony 2,5 méter hosszú és 4 méter széles, magassága 22 méter.

Rombusz palával fedett kontyolt nyeregtetős, téglalap alakú, középtornyos teremtemplom. A főhomlokzatot sarokpilasztérek szegélyezik, a tornyon csúcsíves kapu, az oldalakon egy-egy csúcsíves záródású ablak. A főpárkány felett íves oromfal, a sarkon kövázával. A tornyot a főpárkány felett falsáv keretezi, a vakolt keretes csúcsíves nyílások felett óramű, melyet órapárkány zár le. A oldalhomlokzatán három csúcsíves nyílászáró, vízszintesen a főpárkány és a lábázat tagolja.

Cím:

FŐVÉG TERÜLETE**Fő út 129-147. és 126-138/b., Bercsényi utca 1-17.
Huszai utca 1-17. és 2-10., Luther utca 1-9. és 2-8.**

Településrész:	Fővég
Helyrajzi szám:	
Tényleges használati mód:	falusias lakóterület
Övezeti besorolás:	Lf-1, Lf-2, Lf-3
Állag:	rossz
Szintszám:	földszint, tetőtér
Építészeti értékek:	településszerkezet történelmi folytonossága, utcavonal, épülettömegek, halmazszerű beépítési mód,

Fő út 132.

Fő út 145.

Bercsényi utca 13.

Luther utca 4.

Luther utca 3.

Huszai utca 5.

Bercsényi utca, 188 hrsz.

Luther utca 2.

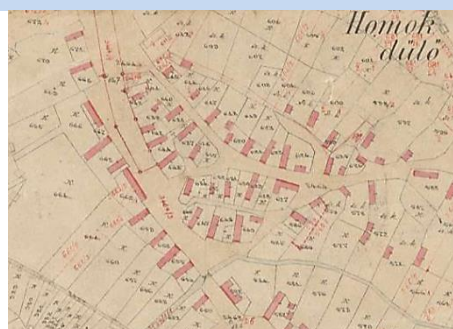
Luther utca 3.

Bercsényi utca

ÉPÍTÉSZETTÖRTÉNETI ADATOK

Építmény típusa:	lakóépületek
Építés éve:	XIX. század
Tervező:	
Építészeti stílus:	népi építészet

LEÍRÁS

Kataszteri felmérés 1883.

A tatárjárást követő időszakban kialakuló település egyik magja az úgynevezett Fővég, mely Vác felé, a középkori templomtól északra, a Kis-patakon túl található. A Bercsényi utca, Luther utca és a Fő út által határolt háromszög dombos területén az egykor apró szórványok lassú összeépülésével jött létre a halmazfalu.

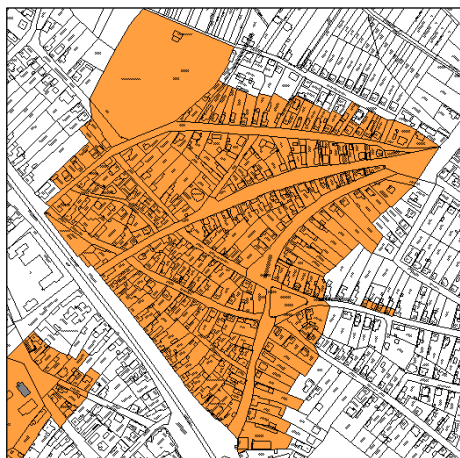
Az 1883. évi kataszteri felmérésen ábrázolt utcaszervezet, és épületek ma is megfigyelhető a területen.

A Fővég területe jellemzően falusias, fésűs beépítésű, oldalhatárosan álló hosszúházakkal. A XX. század végén megjelentek a sátozott épületek, mélyebb előkertekkel így a Fő utca képe nem mutat egységes látványt. A helyi védelemre javasolt területen az épületek nagy részének tömegalakítása még őrzi az eredeti beépítés jellegét, bár sok épületet átalakítottak vagy elbontottak.

A Luther utca 3. szám alatti kétsoros beépítés mindkét épületét felújították. Több épület őrzi még építéskori tömegét, azonban a homlokzati nyílászárókat kicserélték, így az arányok eltorzulnak. A Luther utca 4. szám alatti beépítés már az 1883. évi felmérésen is szerepel, azonban az épületek romos állapota, és a szabályozási vonal miatt fennmaradása nem valószínű.

ALVÉG TERÜLETE

Cím:

**Fő út 52-82., Hold utca, Ráday utca 2-36. és 1-17/a., Óvoda utca,
Pázmány utca 2-30. és 1-21., Petőfi utca, Andrássy út, Hajnal utca, Temető utca**

Településrész:

Alvég

Helyrajzi szám:

Tényleges használati mód:

településközponti vegyes,
kisvárosias lakóterület
temető, közpark

Övezeti besorolás:

Vt-2, Vt-3, Lke-1, Lke-2, Kt,
Z-1

Állag:

Szintszám:

földszint, tetőtér

Építészeti értékek:

településszerkezet történelmi
folytonossága, utcavonal,
épülettömegek, halmazszerű
beépítési mód,

Hajnal utca 8.

Ráday utca 10.

Ráday utca 12.

Ráday utca 3.

Andrássy út 22.

Andrássy út 15.

Fő út házsora

ÉPÍTÉSZETTÖRTÉNETI ADATOK

Építmény típusa:

lakóépületek

Építés éve:

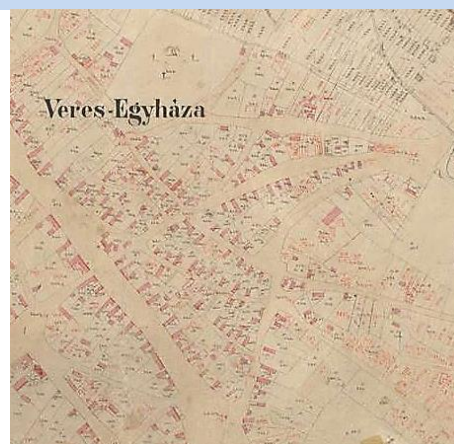
XIX-XX. század

Tervező:

Építészeti stílus:

nép építészet

LEÍRÁS

Kataszteri felmérés 1883.

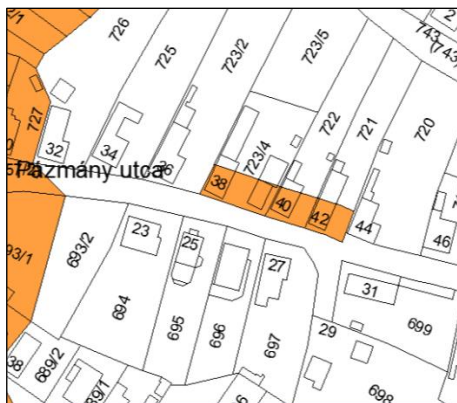
A tatárjárást követő időszakban kialakuló település egyik magja az úgynevezett Alvég, mely Szada felé, a középkori templomtól délre található. A Fő út, Temető utca és Petőfi utca menti területén az egykor apró szórványok lassú összeépülésével jött létre a halmazfalu.

Az 1883. évi kataszteri felmérésen ábrázolt utcaszerkezet, és épületek ma is megfigyelhető a területen.

Az Alvég területére még a földszintes beépítés a jellemző, bár a Fő út mentén már megjelentek az emeletes szolgáltató épületek. Itt található az egykori beszálló csárda, és több oldalhatáros beépítésű, tornácos nyeregtetős hosszúház. Alvég magterületét a szabályozási terv helyi védelemre javasolja.

PÁZMÁNY UTCAI LAKÓÉPÜLETEK

Cím:

Pázmány utca 38-40-42.

Településrész:	Alvég
Helyrajzi szám:	721, 722, 723/4
Tényleges használati mód:	lakóépületek
Övezeti besorolás:	Lke-2
Állag:	rossz
Szintszám:	földszint
Építészeti értékek:	beépítési mód, épülettömegek, utcakép, homlokzati kialakítás, nyílászárók, tornác

Pázmány utca 38.

Pázmány utca 40.

Pázmány utca 42.

ÉPÍTÉSZETTÖRTÉNETI ADATOK

Építmény típusa:	lakóépület
Építés éve:	XIX-XX. század fordulója
Tervező:	nem ismert
Építészeti stílus:	népi építészet

LEÍRÁS

Az 1883-ban készült kataszteri felmérésen a lakóépületek még nem szerepelnek, a telek kialakítása sem történt meg. A lakóépületeket a XIX-XX. század körül építhették.

Pázmány utca 38. - kétszoros beépítés. A telek nyugati telekhatára mentén oldalhatáron álló, csonkakontyolt oromzatos, tornácossal hosszúház, fésűs beépítésben. A nyeregtető utcára merőleges gerincű, a homlokzaton a párkány magasságában vakolat tagozatok, a három ablak körül vakolt keret, a régi arányokat tartó oszlopos tornác bejárati kapuoszloppal készült, melyben ablak kapott helyet. Az oromfalban padlásablak, vakolt kerettel. A fa ablakok kapcsolt pallótokosak.

A telek keleti telekhatára mentén szintén oldalhatáron álló, csonkakontyolt oromzatos, tornácossal hosszúház, fésűs beépítésben. A nyeregtető utcára merőleges gerincű, oromzatos homlokzata vakolt tagozatokkal díszített, két osztott üvegezésű ablakkal, egykori tornáca beépítve. Az oromfalban két egyenes záródású padlásbevilágító, alatta kisméretű íves záródású szoborfülke, Szűz Mária szoborral.

Pázmány utca 40. - oldalhatáron álló hosszúház, fésűs beépítésben. A nyeregtető utcára merőleges gerincű, oromzatos homlokzata vakolt tagozatokkal díszített, két osztott üvegezésű ablakkal, egykori tornáca beépítve. Az oromfalban két egyenes záródású padlásbevilágító, alatta kisméretű íves záródású szoborfülke, Szűz Mária szoborral.

Pázmány utca 42. - oldalhatáron álló, oromzatos, oszlopos tornácossal hosszúház, fésűs beépítésben. A nyeregtető utcára merőleges gerincű, teleoromzatos, homlokzata vízszintes sávokkal tagolt, két osztott üvegezésű ablakkal, a régi arányokat tartó oszlopos tornáccal és ívesen faragott ereszeszkával, homlokzati bejárata befalazva. Az oromfalban két egyenes záródású padlászellőző vakolt kerettel.

KINIZSI UTCAI UTCAKÉP

Cím:

Kinizsi utca 7-31.

Településrész:	Mézes-völgy
Helyrajzi szám:	1700, 1701, 1702, 1704, 1705, 1706, 1707, 1708, 1709, 1710, 1711, 1712, 1713
Tényleges használati mód:	lakóépületek
Övezeti besorolás:	Lke-3
Állag:	jó
Szintszám:	földszint
Építészeti értékek:	beépítési mód, épülettömegek, utcakép, homlokzati arányok, építéskori nyílászárók

ÉPÍTÉSZETTÖRTÉNETI ADATOK

Építmény típusa:	lakóépület
Építés éve:	XX. század első fele
Tervező:	nem ismert
Építészeti stílus:	népi építészet

LEÍRÁS

Az 1883-ban készült kataszteri felmérésen a lakóépületek még nem szerepelnek, a telekhatárokat piros szaggatott vonalakkal jelölik, mely valószínűleg utólagos bejegyzés. A lakóépületeket a XX. század első felében épülhettek.

A keskeny építési telkek miatt az utca egységesen oldalhatáros hosszázakkal épült be, ezáltal a beépítési mód, az épülettömegek egységes, jó ritmusú utcaképet adnak. Az egyes épületek helyi egyedi védelme azonban az átalakított homlokzati arányaik, beépített tornácaik és új nyílászáróik miatt nem indokolt.

Az utcaszakasz épületei oldalhatáron álló, oromzatos hosszúházak, fésűs beépítésben. A lakóházak utcára merőleges gerincűek, csanakontyos vagy oromzatos nyeregtetővel.

A *Kinizsi utca* 23. szám alatti épület homlokzata téglával burkolt, az oromzatban két kisméretű padlásbevilágítóval, egyszerű téglaparkánnyal. Az egykori tornácot beépítették, az utcai kaput megszüntették.

A *Kinizsi utca* 13. szám alatti épület homlokzata szintén téglával burkolt, az oromzatban két kisméretű padlásbevilágítóval, egyszerű téglaparkánnyal. Az egykori tornácot beépítették, az osztott üvegezésű nyílászárókat mai teleülveges ablakokra cserélték.

A *Kinizsi utca* 27. szám alatti épület homlokzati arányait megtartották, tornácát szintén beépítették. Homlokzati álló nyílászárói nem építéskoriak. A fehér vakolt felületen kialakított téglaparkány és sarokdísz, valamint az tető mellett végigfutó téglasor nem eredeti, azonban a homlokzat összhatásában az XX. század eleji utcaképbe illeszkedik.

A *Kinizsi utca* 11., 15., 21. és 29. épületek tömege és gerincvonala az utcaképbe illeszkedik, azonban a homlokzati nyílászárók átalakításával a homlokzatok aránytalanná váltak.

A *Kinizsi utca* 7., 17., 19. és 31. szám alatti lakóházak utcával párhuzamos gerincű, kontyolt nyeregtetős épületek, homlokzataik és nyílásaik erősen átalakítva.

Kinizsi u. 27.

Kinizsi u. 23.

Kinizsi u. 15.

Kinizsi u. 13.

Kinizsi u. 11.

Kinizsi u. 21.

Kinizsi u. 29.

Kinizsi u. 17.

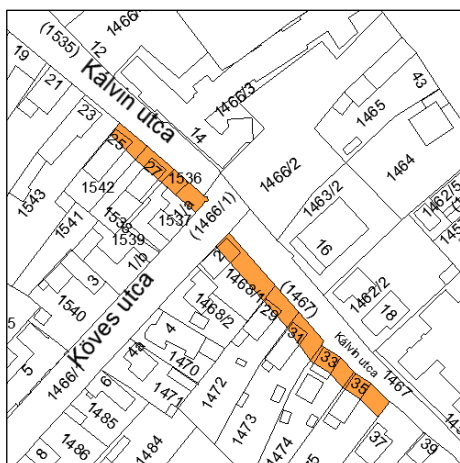

Kinizsi u. 19.

KÁLVIN UTCAI UTCAKÉP

Cím:

Kálvin utca 25-35.

Településrész:	Alvég
Helyrajzi szám:	1536, 1538, 1542, 1468/1, 1472, 1473, 1474, 1475
Tényleges használati mód:	lakóépületek
Övezeti besorolás:	Lke-1
Állag:	közepes
Szintszám:	földszint
Építészeti értékek:	beépítési mód, épülettömegek, homlokzati megjelenés

Köves utca 2. (Kálvin utcai homlokzata)

Köves utca 1/a.

Kálvin utca 27.

Kálvin utca 25.

ÉPÍTÉSZETTÖRTÉNETI ADATOK

Építmény típusa:	lakóépület
Építés éve:	XIX. század második fele
Tervező:	nem ismert
Építészeti stílus:	népi építészet

LEÍRÁS

Az 1883-ban készült kataszteri felmérés a Kálvin utcai lakóépületeket ábrázolja.

Kataszteri felmérés 1883.

Kálvin utca 25. – oldalhatáron álló, oromzatos, oszlopos tornácos hosszúház, fésűs beépítésben. Az épület utcára merőleges gerincű, csonkakontyos nyeregtetővel, homlokzati téglaburkolattal és tagozatokkal, két osztott üvegezésű ablakkal, a régi arányokat tartó, egyszerű fejezetes oszlopos tornáccal, bejárati kapuozloppal, de a kapu helyett ablakos kialakítással, lábazattal. Az oromfalban egy egyenes záródású ablak.

Kálvin utca 27. – oldalhatáron álló, oromzatos, hosszúház, fésűs beépítésben. Az utcai homlokzat nyílásainak arányrendszere átalakítva, a kataszteri térkép az épületet nem ábrázolja. Helyi egyedi védelme nem indokolt.

A **Köves utca 1/a.** szám (1536 hrsz.) alatti ingatlan átépítve, az eredeti épületek 1883-ban álltak.

A **Köves utca 2.** – oldalhatáron álló, oromzatos, oszlopos tornácos hosszúház, fésűs beépítésben. Az épület utcára merőleges gerincű, csonkakontyos nyeregtetővel, a régi arányokat tartó oszlopos tornáccal. Az utcai homlokzaton egyedül a padlásbevilágító ablak építéskori, a többi nyílása átalakítás eredménye. Helyi egyedi védelme nem indokolt.

A **Kálvin utca 29-31-33-35.** szám alatti telkeken az egykori hosszúházas épületek már nem állnak, az ingatlanokat parkolóként használják.

Az utcaképi védelem nem indokolt a bontások és az átépítések miatt. Azonban a Kálvin utca 25. szám alatti tornácos hosszúház egyedi védelme megfontolandó.

ÚJISKOLA UTCAI UTCAKÉP

Cím:

Újiskola utca 10-16.

Településrész:	Alvég
Helyrajzi szám:	6, 7, 8, 12/1
Tényleges használati mód:	lakóépületek
Övezeti besorolás:	Vt-2
Állag:	jó
Szintszám:	földszint
Építészeti értékek:	beépítési mód, épülettömegek, homlokzati megjelenés

Újiskola u. 10.

Újiskola u. 12.

Újiskola u. 14.

Újiskola utca 16.

ÉPÍTÉSZETTÖRTÉNETI ADATOK

Építmény típusa:	lakóépület
Építés éve:	XIX. század második fele
Tervező:	nem ismert
Építészeti stílus:	népi építészet

LEÍRÁS

Az 1883-ban készült kataszteri felmérés mutatja az Újiskola utca beépítését. Az 1883-as állapot óta a telkeket felosztották. A térképen a mai Újiskola utca 10. és 12. hosszaházas épülete figyelhető meg. Az Újiskola utca 14. és 16. későbbi beépítés eredménye.

Kataszteri felmérés 1883.

Újiskola utca 10. – oldalhatáron álló, oromzatos, oszlopos tornácos hosszúház, fésűs beépítésben. A nyeregtető utcára merőleges gerincű, csonkakontyos. Utcai homlokzata az új garázskapu beépítésével aránytalanná vált. A régi arányokat tartó oszlopos tornácot beépítetlen maradt. Az oromfalban két egyenes záródású padlásablak látható.

Újiskola utca 12. – oldalhatáron álló, oromzatos, oszlopos tornácos hosszúház, fésűs beépítésben. A nyeregtető utcára merőleges gerincű, a homlokzatot vakolat tagozatok díszítik, két ablakkal, régi arányokat tartó oszlopos tornác, félköríves záródású bejárati kapuoszlop, lábazat. Az oromfalban két íves záródású padlásablak könyöklőpárkánnyal összefogva. A falak tojáshej színre vakoltak, a tagozatok bordóra festettek, a nyílászárókat kicserélték.

Újiskola utca 14. – oldalhatáron álló, oromzatos, oszlopos tornácos hosszúház, fésűs beépítésben. A nyeregtető utcára merőleges gerincű, homlokzatán vakolat tagozatok, egy négyzetes arányú ablak, tornáca beépítve.

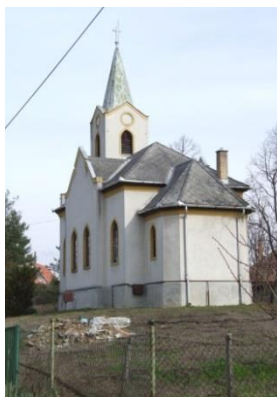
Újiskola utca 16. – a hajlított ház a XX. század elején épülhetett. A beépített nyeregtető utcával párhuzamos gerincű, a homlokzata kőlabazatos, vakolt pilaszterek és főpárkány díszíti. A három kapcsolt gerébtokos nyílás körül vakolt keret és könyöklőpárkány. Az épület felújított, jó állapotú.

3. HELYI VÉDELEMRE ALKALMAS ÉPÍTÉSZETI ÉRTÉKEK

EVANGÉLIKUS TEMPLOM

Cím: **Nap utca 15.**

Településrész: Alvég
 Helyrajzi szám: 1674
 Tényleges használati mód: templom
 Övezeti besorolás: Vt-3
 Állag: közepes
 Szintszám: földszint
 Építészeti értékek: épülettömeg, helytörténeti jelentőség

ÉPÍTÉSZETTÖRTÉNETI ADATOK

Építmény típusa: egyházi épület
 Építés éve: 1927.
 Tervező:
 Építészeti stílus: neogótikus

LEÍRÁS

A templom 1927-ben épült neogótikus stílusban, közadakozásból. Felújítása a helyi önkormányzat segítségével 1995-ben valósult meg. A Cotent-féle orgonáját 2006-ban kapta. A téglalap alakú templomhoz 45 fokban levágott sarkú, egyenes záródású szentély kapcsolódik. A középtornyos főhomlokzatot a műközlábazat és a vakolatból húzott főpárkány tagolja. Az egyenes záródású fa vázablázatos kapu felett csúcsíves záródású bevilágító ablak. A kapu körüli egyszerű fejezetes és lábázatos pillérek csúcsíves záródású előtetőt tartanak. A főpárkány felett a tornyon kör alakú ablak. A torony timpanon alakú párkánya alatt kör tagozat, alatta csúcsíves záródású nyílás.

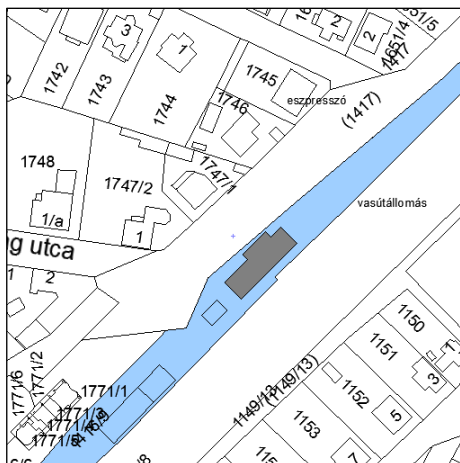
Az oldalhomlokzatokon középrizalit, timpanon alakú záródással (kvázi keresztszárny). Az oldalhomlokzat 1+2+1 tengelyes, csúcsíves záródású nyílásokkal. A szentély oldalén szintén csúcsíves nyílás, keskenyebb kivitelben. A nyílások körül és a párkányok egyszerű vakolatból húzottak sárgára festettek.

A kontyolt nyeregtetőt pala fedi, a nyolcszögű tornyon fémlemezfedés, csúcsán kereszt.

VASÚTÁLLOMÁS

Cím: **Állomás utca 2.**

Településrész: Mézes-völgy
 Helyrajzi szám: 1416/9
 Tényleges használati mód: vasútállomás
 Övezeti besorolás: KÖk
 Állag: közepes
 Szintszám: pince, földszint, emelet
 Építészeti értékek: épülettömeg, homlokzati architektúra, építészeti épületszerkezetek, helytörténeti és vasúttörténeti jelentőség

ÉPÍTÉSZETTÖRTÉNETI ADATOK

Építmény típusa: ipari épület
 Építés éve: 1911.
 Tervező:
 Építészeti stílus: neobarokk

LEÍRÁS

1911. szeptember 2-án indult meg a villamos vontatású vasút Rákospalota – Újpest – Veresegyház – Vác között Veresegyház – Szada – Gödöllő kitérővel. Ez volt az ország legelső villamos vasútja. A villamos vasútvonalat az akkori lakott terület peremén vezették el. A Veresegyház – Szada – Gödöllő leágazáson 1970-től megszűnt a vasúti közlekedés.

1940. szeptember 9-én Isaszeg-Gödöllő felől vonattal érkezett Veresegyházra egy század munkaszolgálatos, köztük Radnóti Miklós és Vas István költők.

A régi felvételi épületet, mely a HÉV II. osztály típustervei szerint építettek meg Veresegyházon a XX. század első felében neobarokk stílusban bővítették és átépítették. A téglalap alakú épület utca felől középrizalitos, azonban a bővítésnek köszönhetően ez nem a középtengelyben található. Az utcai homlokzat 2+3+4 tengelyes, a középrizalitot timpanon zárja, benne ellipszis alakú ablak. A homlokzatot vízszintesen a lábazat, az övpárkány, a második emeleti nyílások könyöklőpárkánya és a főpárkány tagolja. Az egyenes záródású nyílások körül vakolatból húzott keret, a szemöldök felett csigavonalas díszítőelemek. Az emeleti részen íves záródású szoborfülke, benne váza. A közepén felnyíló, kapcsolt gerébtokos fa nyílászárók osztott üvegezésűek.

Az emeletes épület északkeleti homlokzata oromfalas, délnyugati oldala kontyolt nyeregtetős. A nyeregtető cseréppel fedett.

A délnyugati homlokzaton fekete márványtábla állít emléket a villamosított vasútvonal megnyitásának 100. évfordulójára.

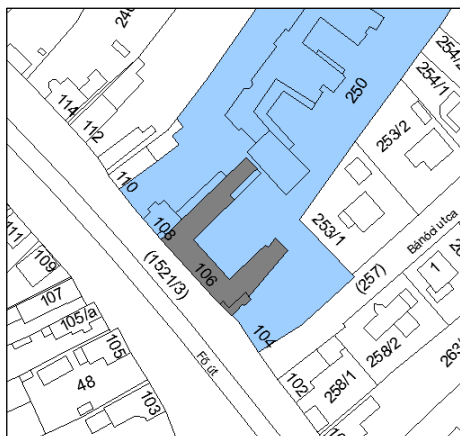
A régi állomás épület

Kataszteri térkép, 1883.

FALUDY-KÚRIACím: **Fő út 106.**

Településrész: Alvég
 Helyrajzi szám: 250
 Tényleges használati mód: iroda
 Övezeti besorolás: Vt-1
 Állag: közepes
 Szintszám: pince, földszint
 Építészeti értékek: épülettömeg, homlokzati kialakítás, utcaképpen betöltött szerep, helytörténeti jelentőség

A községház az átalakítás előtt

ÉPÍTÉSZETTÖRTÉNETI ADATOK

Építmény típusa: kereskedelmi
 Építés éve: XVIII. század
 Tervező:
 Építészeti stílus:

LEÍRÁS

A hajdani Faludy-kúria nevét Faludy Ivor (1884-1959) földbirtokosról kapta. Faludy Ivor József Ágost, felesége Rónay Johanna révén került a család birtokába az eredetileg Rónay-kúria. Az 1893-ban Faludy Ivornak 108 hold nagyságú birtoka volt a Göbösökön. A veresegyházi föld tulajdonviszonyai a XIX. sz. végétől lassan változtak, és 1925-ben Faludy Ivornak már csak 35 hold földje volt. Sírja a Batthyány utcai temetőben látható.

A kúria az 1883. évi kataszteri térképen már szerepel.

Kataszteri felmérés 1883.

Az épület 1995-2006 időszakban a városházának adott helyet. Az épületet 1995-ben Zsigmond László tervei szerint átalakították, ekkor nyerte el mai arculatát. Az ingatlanon épület fel 1992-1995 között az időskorúak ápoló otthona, Zsigmond László építész tervei szerint.

Az építéskori épület „L” alaprajzú volt, az utcával párhuzamos nyeregtetős, utcai homlokzata 11 tengelyes volt, és déli részén volt a kapualj. A kapcsolt gerébtokos osztott ablakok zöldre mázolt zsalukkal készültek. A fehérre festett homlokzatot a lábazat és az egyszerű párkány tagolja. Az 1995-évi átalakítás az épület déli, Bánóczi utcai szárnyát, és a Fő út – Bánóczi utcai épületsarkot érintette.

ÉTTEREM**Cím:** Fő út 82.

Településrész: Alvég
 Helyrajzi szám: 469
 Tényleges használati mód: étterem
 Övezeti besorolás: Vt-2
 Állag: közepes
 Szintszám: földszint
 Építészeti értékek: épülettömeg, homlokzati kialakítás, utcaképpen betöltött szerep, helytörténeti jelentőség

ÉPÍTÉSZETTÖRTÉNETI ADATOK

Építmény típusa: kereskedelmi
 Építés éve: XVIII. század
 Tervező:
 Építészeti stílus:

LEÍRÁS

A korábban Fapadosnak, majd Keresztes lovagnak nevezett étterem a XVIII. században épült beszálló csárdaként. Az eredetileg csárda épületben ma kisvendéglő üzemel.

Kataszteri felmérés 1883.

Az 1883. évi kataszteri szerepel az épület, bár beépítése kismértékbe eltér a ma láthatótól.

Az épület „L” alaprajzú, az utcával párhuzamos kontyolt nyeregtetős, egykor íves tetőszellőzőkkel, utcai homlokzata 2+2+1+2+2 tengelyes. A kapcsolt gerébtokos osztott ablakokat új műanyag nyílászárókra cserélték. Az ablakok körül vakolatból húzott keret, szemöldökpárkány és könyöklőpárkány van. A homlokzat sarkait armírozás díszíti, lábazat és egyszerű főpárkány tagolja. A barackvirág színre festett homlokzatot a tagozatok fehérre festettek.

LAKÓÉPÜLET**Cím:** Fő út 84.**Településrész:** Alvég**Helyrajzi szám:** 280/6**Tényleges használati mód:** lakóépület**Övezeti besorolás:** Vt-2**Állag:** közepes**Szintszám:** földszint**Építészeti értékek:** épülettömeg, homlokzati kialakítás, faragott tornác, utcaképben betöltött szerep, helytörténeti jelentőség**ÉPÍTÉSZETTÖRTÉNETI ADATOK****Építmény típusa:** lakóépület**Építés éve:** XX. század eleje**Tervező:** nem ismert**Építészeti stílus:****LEÍRÁS**

Az 1883. évi beépítés szerint a telek már kialakult, de még egy hosszúház állt ekkor a területen.

Kataszteri felmérés 1883.

Oldalhatáros beépítésben áll az „L” alakú, utcai homlokzatán középrizalitos hajlított ház. Az épület utcával párhuzamos gerincű, kontyolt nyeregtetős cseréppel fedve. A tetőn díszes bádoggal padlásszellőző nyílások. A középrizalitos a fa oszlopos fedett tornác képezi, a fa korlát díszesen faragott, az ereszt magasságában szintén díszesen faragott fabetétek láthatók. A tornác feletti teleormozatban fadeszkázat. Az udvari homlokzat oszlopos tornác, az oszlopközökben faragott díszek a gerendán. Az utcai homlokzat 2+1+1+1+2 tengelyes, a középső tengelyben a pallótokos vázablázatos fa bejárati ajtó. Az ablakok kapcsolt gerébtokosak, „T” osztásúak, a vízszintes osztáson fogas díszítőfaragás, a függőleges tokosztón oszlopféjes díszítés. A homlokzatot vakolatból húzott főpárkány és a lábázat tagolja. Az udvari homlokzaton az utcaival megegyező ablakok kaptak helyet.

LAKÓÉPÜLET**Cím:** Kiss utca 2.

Településrész: Mézes-völgy

Helyrajzi szám: 1717

Tényleges használati mód: lakóépület

Övezeti besorolás: Lke-2

Állag: közepes

Szintszám: földszint

Építészeti értékek: épülettömeg, homlokzati vakolat architektúra,

ÉPÍTÉSZETTÖRTÉNETI ADATOK

Építmény típusa: lakóépület

Építés éve: XX. század eleje

Tervező: nem ismert

Építészeti stílus:

LEÍRÁS

Az 1883. évi kataszteri felmérésen már ábrázolták a telek északkeleti oldalhatára mentén álló épületet.

Kataszteri felmérés 1883.

Az épület a polgárosodó lakosság jelenlétére utal. Az „L” alakú épület oldalhatáron áll, cseréppel fedett utcával párhuzamos gerincű nyeregtetővel, tűzfalas lezárással. Az utcai homlokzata négytengelyes. Az ablakok kapcsolt gerébtokosak, „T” osztásúak, a függőleges tokosztón oszlopfejes díszítés, a vízszintes felső mező osztott üvegezésű. A homlokzatot vízszintesen a lábazat, és a főpárkány tagolja. A nyílások között kanellúras pilaszterek, a nyílások körül vakolt keret, felette kagylóhéj alakú díszítés. A homlokzati vakolt felületek fogytán vannak, de még helyreállítható az eredeti homlokzati megjelenés.

LAKÓÉPÜLET**Újiskola utca 3.**

Cím:

Településrész: Alvég

Helyrajzi szám: 35/2

Tényleges használati mód: lakóépület

Övezeti besorolás: Vt-2

Állag: romos

Szintszám: földszint

Építészeti értékek: épülettömeg, beépítési mód,
utcaképi szerep, oszlopos
tornác, szénaledobó**ÉPÍTÉSZETTÖRTÉNETI ADATOK**

Építmény típusa: lakóépület

Építés éve: XIX. század, 1883. előtt

Tervező: nem ismert

Építészeti stílus: népi építészet

LEÍRÁS

Az 1883. évi kataszteri felmérésen már ábrázolták a telek északkeleti oldalhatára mentén álló hosszúházat.

Kataszteri felmérés 1883.

Oldalhatáron álló, oromzatos, a régi arányokat tartó tornácos hosszúház, előkertes fésűs beépítésben. Az épület utcára merőleges gerincű, csonkakontyos nyeregtetővel, cserépfedéssel. Az oromzatban trapézzáródású padlásablak, vakolatból húzott kerettel. Az utca felől kapuoszlopos, nyílása üres. A homlokzaton egy fekvő ablak, mely az 1970-es években történt átalakítás eredménye. Valószínű ekkor készült a ma is látható vakolatból húzott keretek, és vízszintes pálcák. A tornác oszlopai falazottak, fehérre festettek.

Az épület a történeti településmagon belül található, de helyi védelem nem érinti. A lakóépület homlokzati arányrendszerének visszaállításával (két álló ablak) értékes eleme lehet a területnek. Az egykori beépítési mód jellemző példája az épület, mely az utcaképhez illeszkedik, helyi egyedi védelme építési kora miatt javasolt.

LAKÓÉPÜLET**Újiskola utca 11.**

Cím:

Településrész:

Alvég

Helyrajzi szám:

29/1

Tényleges használati mód:

lakóépület

Övezeti besorolás:

Vt-2

Állag:

felújítandó

Szintszám:

földszint

Építészeti értékek:

épülettömeg, beépítés,
oszlopos tornác, utcai
homlokzati vakolat
architektúra, nyílászárók**ÉPÍTÉSZETTÖRTÉNETI ADATOK**

Építmény típusa:

lakóépület

Építés éve:

XIX. század, 1883. előtt

Tervező:

nem ismert

Építészeti stílus:

népi építészet

LEÍRÁS

Az 1883. évi kataszteri felmérésen már ábrázolták a telek északkeleti oldalhatára mentén álló hosszúházat.

Kataszteri felmérés 1883.

Oldalhatáron álló, oromzatos, a régi arányokat tartó tornácos hosszúház, előkertes fésűs beépítésben. Az épület utcára merőleges gerincű, nyeregtetővel, cserépfedéssel. Az oromzatban két íves záródású, padlásszellőző, körülötte vakolatból húzott sávval. A kapuoszlopos tornác íves záródású nyílása üres. A homlokzaton lévő két álló téglalap alakú nyílásban fa ablakokat fehér műanyag ablakokra cserélték. A nyílások körül egykor vakolt keret lehetett. Az utcai sárgára festett homlokzatot a sötétzürke lábazat, és a fehér színűre festett vakolatból húzott sávok díszítik. Az ereszt magasságában egyszerű parkány, a nyeregtető vonala mentén íves fogazású vakolt sáv, valamint a sarkokon és a tornác vonalában egyszerű pilaszter. A tornác oszlopai falazottak, fehérre festettek.

Az épület a történeti településmaagon belül található, de helyi védelem nem érinti. A lakóépület homlokzati nyílásainak visszaállításával (két álló ablak) értékes eleme lehet a területnek. Az egykori beépítési mód jellemző példája az épület, mely az utcaképhez illeszkedik, helyi egyedi védelme építési kora miatt javasolt.

VERESI PARASZTPORTACím: **Fő út 116.**

Településrész: Fővég
 Helyrajzi szám: 245
 Tényleges használati mód: lakóépület
 Övezeti besorolás: Vt-2
 Állag: felújított
 Szintszám: földszint
 Építészeti értékek: épülettömeg, beépítés, oszlopos tornác, utcai homlokzati vakolat architektúra, nyílászárók

Az épület a felújítás előtt 2011-ben.

ÉPÍTÉSZETTÖRTÉNETI ADATOK

Építmény típusa: lakóépület
 Építés éve: XIX. század, 1883. előtt
 Tervező: nem ismert
 Építészeti stílus: népi építészet

LEÍRÁS

Az 1883. évi kataszteri felmérésen már ábrázolták a telek északi oldalhatára mentén álló hosszúházat. A térkép szerint a telek déli oldalán egy az utcával párhuzamos épület is állt.

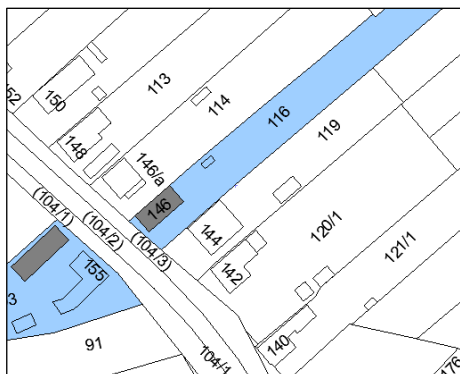
Kataszteri felmérés 1883.

Oldalhatáron álló, oromzatos, a régi arányokat tartó tornácos hosszúház, utcavonalas fésűs beépítésben. Az épület utcára merőleges gerincű, csonkakontyos nyeregteretűvel, cserépfedéssel. Az oromzatban egyenes záródású, fekvő padlásablak, alatta és felette vakolatból húzott sávval. A tornác utca felől elfalazva. A homlokzaton lévő két álló téglalap alakú nyílásban osztott kialakítású, zöldre mázolt fa gerébtokos ablak, a vízszintes tokosztóban faragott díszítéssel. A nyílások körül fűles kialakítású vakolt keret látható. Az utcai fehérre festett homlokzatot a sötétszürke lábazat, és a bézs színűre festett vakolatból húzott sávok díszítik. Az ereszt magasságában, a nyeregteretű vonala mentén és a sarkokon egyszerű vakolt sáv tagolja a felületet. A tornác oszlopai falazottak, fehérre festettek, egyszerű vakolatból húzott fejezettel.

Az épület a Fő út mentén, de a védelemre javasolt Fővég területén kívül, attól délre található. A lakóépületet a közelmúltban felújították, az eredeti homlokzati kialakítást, az osztott fa nyílászárókat megtartották. Jelenleg a Veresi Parasztporta, hagyományörző és rendezvény udvar működik az épületben. Az egykori beépítési mód jellemző példája az épület, mely az utcaképhez illeszkedik, helyi egyedi védelme építési kora és építészeti értékei miatt javasolt.

LAKÓÉPÜLET**Cím: Fő út 146.**

Településrész: Fővég
 Helyrajzi szám: 116
 Tényleges használati mód: lakóépület
 Övezeti besorolás: Vt-2
 Állag: romos
 Szintszám: földszint
 Építészeti értékek: épülettömeg, beépítés,
 oszlopos tornác, utcai
 homlokzati vakolat
 architektúra, nyílászárók

ÉPÍTÉSZETTÖRTÉNETI ADATOK

Építmény típusa: lakóépület
 Építés éve: XX. század eleje
 Tervező: nem ismert
 Építészeti stílus: népi építészet

LEÍRÁS

Az 1883. évi kataszteri felmérés szerint a terület még beépítetlen volt, és az úgynevezett Homok-dűlőhöz tartozott.

Oldalhatáron álló, oromzatos, a régi arányokat tartó tornácos hosszúház, előkertes fésűs beépítésben. Az épület utcára merőleges gerincű, csonkakontyos nyeregtetővel, cserépfedéssel. Az oromzatban két egyenes záródású, kisméretű padlásbevilágítóval. A tornác utca felől elfalazva. A homlokzaton lévő két álló téglalap alakú nyílásban osztott kialakítású, fa gerébtokos ablak. A nyílások körül füles, timpanonos kialakítású vakolt keret látható, mely a tornác előtt is megjelenik. Az utcai sárgára festett homlokzatot a szürke lábazat, és a vakolt tagozatok díszítik. Az eresz magasságában, a nyeregtető vonala mentén fogazott vakolt sáv tagolja a felületet. A tornác oszlopai falazottak, fehérre festettek, vakolt fejezetsávval.

Az épület a Fő út mentén, de a védelemre javasolt Fővég területén kívül, attól északra található. A lakóépület romos, az eresz több helyen alátámasztva, a tetőszerkezet megrogyott, a vakolatot a homlokzat több helyen ledobta a vizesedés miatt. Az egykori beépítési mód jellemző példája az épület, mely harmonikus arányaival illeszkedik az utcaképbe, helyi egyedi védelme építési kora és építészeti értékei miatt javasolt.

LAKÓÉPÜLET**Cím:** Fő út 155.

Településrész: Fővég
 Helyrajzi szám: 93
 Tényleges használati mód: lakóépület
 Övezeti besorolás: Lf-2
 Állag: felújított
 Szintszám: földszint
 Építészeti értékek: épülettömeg, beépítés,
 oszlopos tornác, utcai
 homlokzati vakolat
 architektúra, nyílászárók

ÉPÍTÉSZETTÖRTÉNETI ADATOK

Építmény típusa: lakóépület
 Építés éve: XX. század eleje
 Tervező: nem ismert
 Építészeti stílus: népi építészet

LEÍRÁS

Az 1883. évi kataszteri felmérés szerint a terület még beépítetlen volt, és az úgynevezett Homok-dűlőhöz tartozott.

Oldalhatáron álló, oromzatos, a régi arányokat tartó tornácos hosszúház, előkertes fésűs beépítésben. Az épület utcára merőleges gerincű, csonkakontyos nyeregtetővel, cserépfedéssel. Az oromzatban két egyenes záródású, kisméretű padlásbevilágítóval. A tornác utca felől elfalazva. A homlokzaton lévő két álló téglalap alakú nyílásban osztott kialakítású, sötétbarnára mázolt fa gerébtokos ablak, a vízszintes tokosztóban hullámos díszítéssel. A nyílások körül füles kialakítású vakolt keret látható, a tornác előtt is megjelenik ez a vakolt keret. Az utcai sárgára festett homlokzatot a szürke lábazat, és fehérre festett tagozatok díszítik. Az eresz magasságában, a nyeregtető vonala mentén, a sarkokon és a tornác vonalában egyszerű vakolt sáv tagolja a felületet. A tornác oszlopai falazottak, fehérre festettek, egyszerű téglafelülettel.

Az épület a Fő út mentén, de a védelemre javasolt Fővég területén kívül, attól északra található. A lakóépületet a közelmúltban felújították, az eredeti homlokzati kialakítást, az osztott fa nyílászárókat megtartották. Az egykori beépítési mód jellemző példája az épület, mely az utcaképhez illeszkedik, helyi egyedi védelme építési kora és építészeti értékei miatt javasolt.

4. EGYÉB ÉPÍTÉSZETI ÉRTÉKEK

ÜDÜLŐÉPÜLET

Cím: Ady Endre utca 9.
Helyrajzi szám: 1877
Településrész: Mézes-völgy
Építmény típusa: lakóépület
Építés éve: XX. század

Értékek:

Tömegalakítás, nyílászárók. Romos állapota miatt védelme nem javasolt.

LAKÓÉPÜLET

Cím: Virág utca 19.
Helyrajzi szám: 1725
Településrész: Mézes-völgy
Építmény típusa: lakóépület
Építés éve: XX. század

Értékek:

Tömegalakítás, nyílászárók. Védelme nem javasolt.

MELLÉKÉPÜLET

Cím: Fő út 102.
Helyrajzi szám: 2058/1
Településrész: Alvég
Építmény típusa: lakóépület
Építés éve: XX. század

Értékek:

Tömegalakítás, nyílászárók. Az egykori kétszoros beépítés melléképülete, mely az utcával párhuzamosan épült.

FA KAPU

Cím: Kálvin utca 19.
Helyrajzi szám: 1551
Településrész: Alvég
Építmény típusa: lakóépület
Építés éve: XX. század

Értékek:

Váztáblázatos fa kapu, faragott díszítéssel. Az egykori hajlított ház kapuja.

5. EMLÉKMŰVEK, SZOBROK, KERESZTEK

I. világháborús emlékmű

Cím:	Fő utca (Ráday utca 12.)
Helyrajzi szám:	(468)
Építmény típusa:	emlékmű
Avatás éve:	1928.
Alkotó:	nem ismert
Építető:	Veresegyház Község közönsége

Leírás:

A Fő út és a Ráday utca által határolt parkban van elhelyezve a homokkőből faragott I. világháborús emlékmű.

Két méter magas több lépcsős parkányos posztamens négy oldalán lévő fehér márványtáblákon az orosz, a szerb és az olasz harctéren elesettek névsora olvasható. A Fő út felőli oldalán az alábbi felirat:

„1914-1918
ÉVI
NAGYHÁBORÚ HŐSI HALOTTAINAK
EMLÉKÉRE
VERESEGYHÁZ KÖZSÉG KÖZÖNSÉGE”

A zászlót tartó katona tartja a sebesült bajtársát, hogy ne essen a földre. Az összecsuklani készülő honvéd bal lábánál egy tölgyfalevelekkel ölelt magyar címet látható.

II. világháborús emlékmű

Cím:	Fő út 89.
Helyrajzi szám:	(1520/2)
Építmény típusa:	emlékmű
Avatás éve:	1996. augusztus
Alkotó:	Kő Pál
Építető:	Veresegyház népe

Leírás:

A Fő út mentén, a katolikus templom mögötti téren található a II. világháborús emlékmű. A virágokkal beültetett, hosszan elnyúló ágyást díszburkolat váltja fel, amelyben nagyobb méretű kör alakú kőlap látható a város címerével, az 1996-os évszámmal és a város nevével. A teret Farkas Gábor és Török Péter táj- és környezetépítésszek tervezték.

A teret Kő Pál Munkácsy-díjas Érdemes-művész Anya című alkotása zárja. „A kompozíció egy népviseletbe öltözött, ládán ülő hölgyet ábrázol, aki az ölében nagyméretű, babérkoszorús címerrel díszített drapériát tart, melyre ráhímezi az elesett hősök nevét.”

Az alkotás előtt, a kockakövek mögötti kőkereten az alábbi felirat látható:

„ÁLLÍTOTTA VERESEGYHÁZ NÉPE 1996. AUGUSZTUS 18.”

Az emlékmű mögött a következő idézetet vészték a fekete gránitba: „TANÚIM LESZTEK A FÖLD VÉGSŐ HATÁRÁIG”

1956-os emlékmű

Cím:	Kálvin tér 2.
Helyrajzi szám:	1572
Építmény típusa:	emlékmű
Avatás éve:	2006. október 23.
Alkotó:	Megyeri László
Építtető:	Veresegyház népe

Leírás:

A református templom előtti parkban áll az 1956-os emlékmű, mely Megyeri László szobrászművész alkotása. A török mésző és bronz felhasználásával készült emlékművet az 1956-os forradalom és szabadságharc 50. évfordulójára állíttatta Veresegyház.

Az emlékmű az 1956-os forradalom két szimbólumát, azaz a Kossuth címet és a kitépett, búzakalászos-kalapácsos-vöröscsillagos címeres nemzeti színű zászlót ábrázolja. Hátoldalán az 1956 évszám olvasható.

Lourdes-i sziklabarlang

Cím:	Fő utca
Helyrajzi szám:	1520/1
Építmény típusa:	szakrális építmény
Avatás éve:	1970-es évek
Alkotó:	ismeretlen
Építtető:	ifj. Badics Lajos és családja

Leírás:

A katolikus templom szentélye mögött található a Lourdes-i sziklabarlang. Ezen a helyen, de 180°-kal elfordulva már korábban építettek barlangot. A jelenlegi ifj. Badics Lajos és családja emeltette az 1970-es években.

A barlang terméskőből épített 3 méter magas, kovácsoltvas kapuval elzárva és tetején kő kereszttel. Rendezett, parkosított környezetben. A barlangban Szűz Mária és az imádkozó Bernadett szobra látható.

Hajdi-kereszt

Cím:	Mogyoródi út és Találkozóktól útja
Helyrajzi szám:	1869/3
Építmény típusa:	kereszt
Avatás éve:	1942.
Alkotó:	Csontos Pál
Építtető:	Hajdi János és családja

Leírás:

A Mogyoródi út és a Találkozóktól útja kereszteződésében áll a Hajdik család által 1942-ben emelt kereszt. A keresztre feszített Jézus felett az INRI tábla. A műkö kereszt posztamentumán márványtábla található az alábbi felirattal:

„Magasan áll a Golgota ormán
a szent Kereszt elhagyatottan, árván,
csak egy angyal zokogott magában
elmerülve néma fájdalomában,
oh ha csak én ott lehettem volna,
el nem mennék onnan többé soha!”

Kőkereszt

Cím:	Andrássy út
Helyrajzi szám:	(784/7)
Építmény típusa:	kereszt
Avatás éve:	XX. század
Alkotó:	ismeretlen
Építtető:	ismeretlen

Leírás:

Az Andrássy út és a Petőfi út kereszteződésében áll az alacsony fémkerítéssel körülvett műkő kereszt. A körülbelül 2 méter magas talapzaton 2 méteres műkő kereszt, műkő corpusszal. A talapzaton márványtábla a következő felirattal:
„Jézus irgalmaz nekünk”

Kőkereszt

Cím:	Szadai út
Helyrajzi szám:	(02/6)
Építmény típusa:	kereszt
Avatás éve:	XIX. század
Alkotó:	ismeretlen
Építtető:	ismeretlen

Leírás:

A Szadai út délnyugati oldalán áll a kb. 1,5m magas talapzaton a 2m magas kő feszület, Krisztus szoborral. Talapzatán a keresztre feszítés eszközeit ábrázolják (létra, szeg, kalapács).

Kőkereszt

Cím:	Baross utca és Kemény Kálmán utca
Helyrajzi szám:	(1775/2)
Építmény típusa:	kereszt
Avatás éve:	XX. század
Alkotó:	ismeretlen
Építtető:	ismeretlen

Leírás:

A Baross és a Kemény Kálmán utcák kereszteződésének keleti részén áll az alacsony kovácsoltvas kerítéssel körbevett kőkereszt.

Kőkereszt

Cím:	Fő tér
Helyrajzi szám:	1521/3
Építmény típusa:	kereszt
Avatás éve:	1936.
Alkotó:	ismeretlen
Építtető:	Huszai Ferenc és családja

Leírás:

A Fő út mentén, a járda mellett áll a 3 m magas kőkereszt, fém corpusszal. A keresztet a Huszai család állíttatta. 1989-ben Hajdiné Huszai Margit és családja felújíttatta. Az utóbbi években ismét felújították. Rajta felirat:

„Isten dicsőségére
felajánlotta
HUSZAI FERENC
családja
1936. X. 1-én”

Fakereszt

Cím:	Fő út 138/a.
Helyrajzi szám:	(191/2)
Építmény típusa:	kereszt
Avatás éve:	XX. század
Alkotó:	ismeretlen
Építető:	ismeretlen

Leírás:

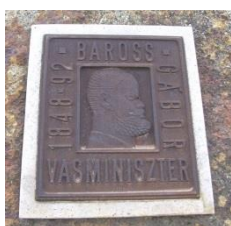
Kerten belül elhelyezett fakereszt, fém Krisztus alakkal.

Baross emléktábla

Cím:	Baross utca, Állomás utca
Helyrajzi szám:	(1417)
Építmény típusa:	emlékmű
Avatás éve:	2011. szeptember 3.
Alkotó:	Módy Péter
Építető:	Veresegyház Önkormányzata

Leírás:

Az állomásépület melletti körforgalomban álló sziklán helyezték el Baross Gábor emléktábláját. Az emléktáblát a Magyarország első villamosított vasútvonala megnyitásának 100. évfordulóján avatták fel. A sziklán elhelyezett vastáblát Módy Péter szobrász készítette. A négyzet alakú tábla a vasminiszter portréját ábrázolja.

Petőfi szobor

Cím:	Petőfi tér
Helyrajzi szám:	(557/1)
Építmény típusa:	szobor
Avatás éve:	2010.
Alkotó:	Kovács Jenő
Építető:	

Leírás:

Petőfi Sándor 1843 nyarán és 1847 februárjában átutazott Veresegyházán.

A szoborállítással egy időben egy városi teret alakított a költőről elnevezett téren, mely alkalmas ünnepélyek lebonyolítására.

A tér keleti végén, lépcsős talapzaton áll Petőfi, baljában szabja, jobbában toll.

Az életnagyságú bronzszobor alkotója Kovács Jenő szobrászművész.

Kálvin János szobra

Cím:	Kálvin tér 1.
Helyrajzi szám:	1572
Építmény típusa:	szobor
Avatás éve:	2011.
Alkotó:	Péterffy László
Építető:	Veresegyházi Református Egyházközség

Leírás:

A református templom és iskola előtt, a parkban a református iskola megnyitásakor avatták fel a Kálvin szobrot.

A kő talapzaton álló Kálvin János 5/4-es, a „hagyományos” Kálvint ábrázoló jegyeket – biblia, prêmes kabát, fület takaró sapka, hosszú szakáll – „viselő” szobor alapján olvashatjuk a megmintázott vallásalapító híres jelmondatát latinul:

„COR MEUM VELUT MACTATUM
DOMINO IN SACRIFICIUM OFFERO”

„Szívemet égő áldozatul az Úrnak felajánlom.”

Gróf Batthyány Lajos

Lázár Vilmos

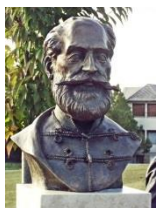
Damjanich János

Török Ignác

Leiningen-Westerburg
Károly

Pöltenberg Ernő

Dessewffy Arisztid

Ősi jel

Szellő

Hullám

Újjászületés

Hősök parkja

Cím:	Széchenyi tér
Helyrajzi szám:	5638/2
Építmény típusa:	szobor
Avatás éve:	2009-től
Alkotó:	veresegyházi szobrászok
Építető:	Veresegyház Önkormányzat

Leírás:

2009 óta minden évben egy helybéli művész alkotásával emlékezik meg Veresegyház a Nemzeti Gyásznapról és a vértanúkról. A tervek szerint 14 év alatt minden évben egy emlékszobor felállítására kerül sor. A kő posztamenseken álló bronz mellszobrokat helyi művészek készítik. A szoborcsoport eddig elkészült alkotásai:

- Gróf Batthyány Lajos (2009, Bőjte Horváth István)
- Lázár Vilmos (2010, Módy Péter)
- Török Ignác (2011, Veress Enéh Erzsébet)
- Leiningen-Westerburg Károly (2012, Konkoly György)
- Dessewffy Arisztid (2013, Megyeri László)
- Damjanich János (2014, Ilés-Muszka Rudolf)
- Pöltenberg Ernő (2015, id. Horváth István, Bőjte Horváth István)

A képek a <https://www.kozterkep.hu> oldalról.

Magyar-Japán barátság liget

Cím:	Ivacs
Helyrajzi szám:	2283/54, 3701, 08/4
Építmény típusa:	szobor
Avatás éve:	1994-1996
Alkotó:	Sen Mitsui
Építető:	

Leírás:

A szoborpark a Honfoglalás 1100 éves évfordulója alkalmából készült.

A Pamut tó mellett emelkedő, felső, fenyvessal borított magaslaton áll az *Újjászületés* című szobor. A szimbolikus alkotás 5-6 méter magas, térformák, keleti jelek ötvözete.

A félsziget közepére képzett földhalom tetején álló *Hullám* című szobor szabadon körbejárható.

A *Szellő* című szobor a patakpart mellett egy halmocska szellősen tetején.

Az *Ősi jel* című szobor egy szomorúfűz takarásában hirdeti, mutatja mindenkinek ősi voltát.

Ázsia jele az 'ázsiai' magyaroknak Európában. Az Ősi jel és az Újjászületés egymás mellett békében megfér a Szellő fodrozta Hullám társaságában.

A képek a <https://www.kozterkep.hu> oldalról.

Magyar címer

Cím:	Mogyoródi utca 5-7.
Helyrajzi szám:	3542/4
Építmény típusa:	szobor
Avatás éve:	2003.
Alkotó:	Kun Éva
Építtető:	Veresegyház Önkormányzat

Leírás:

A Mézesvölgyi Általános Iskola előtti téren, a bejáratától jobbra áll Kun Éva alkotása.

Fagyálló festett kerámia kompozíció, két angyal fogja közre a Magyar címet.

Á-B-C

Cím:	Mogyoródi utca 5-7.
Helyrajzi szám:	3542/4
Építmény típusa:	szobor
Avatás éve:	2003.
Alkotó:	Sen Mitsui
Építtető:	Veresegyház Önkormányzat

Leírás:

A Mézesvölgyi Általános Iskola előtti téren, a bejáratától balra áll a japán szobrász alkotása.

A művészre jellemző formabontó két alakzat. Két méter magas mészkő szobor, téglalapozaton.

Kútszobor

Cím:	Mogyoródi utca 5-7.
Helyrajzi szám:	3542/4
Építmény típusa:	szobor
Avatás éve:	2003.
Alkotó:	Kun Éva
Építtető:	Veresegyház Önkormányzat

Leírás:

A Mézesvölgyi Általános Iskola zárt udvarában áll Kun Éva csobogó kútja.

Az alapot kőből kirakott csonka gúla adja, ahová működés közben visszacsorog a víz. Ezen áll a piramis, amiből kimagaslik az életfa, a két és fél méter magas kerámia anyagú kútszobor.

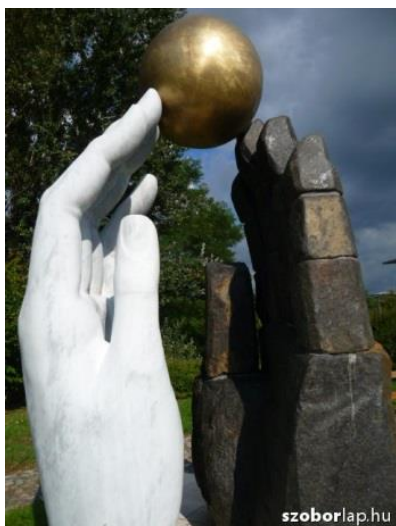
Baglyok

Cím:	Fő utca 77-79.
Helyrajzi szám:	1
Építmény típusa:	szobor
Avatás éve:	1973.
Alkotó:	Szabó Máris Cecília
Építtető:	

Leírás:

A Fabricsius József Általános Iskola Mogyoródi utcai bejárata előtt jobbra található füves területen helyezték el a bagolycsaládot, a bagoly mama repülni tanítja a kis baglyokat. Az egyik már próbálgatja a szárnyait, a másik az anyjához bújva a lábai előtt ül.

A kép a <https://www.kozterkep.hu> oldalról.

Kezek

Cím: Gödöllői út 4.
 Helyrajzi szám: 1096/14
 Építmény típusa: szobor
 Avatás éve: 2009.
 Alkotó: Bőjte Horváth István
 Építtető:

Leírás:

„A két kéz a férfira és a nőre utal. Tenyerük egymás felé nyitott, kitérülködő. Gesztusokban, hogy szándékuk közös, összekapcsolódnak. Viszont másságuk is drasztikusan szembeötlő, ezt a formák alakítása mellett e két különböző anyag színe is erősíti bennünk. A férfikéz keménysége (hasított gránit) és a női kéz finom érzékenysége (csiszolt márvány) erős kontrasztot ébreszt. Amit tartanak az egy tökéletes geometriai forma, és pont erre a tökéletességre való vágyódásra utal. A gömb anyaga bronz teljesen felpolírozva, és így arany színű, mely a szellemi szféra és a magasabbrendűség színe.”

Városházakép központi képzőművészeti alkotásai

Cím: Fő út 45-47.
 Helyrajzi szám: 1520/3
 Építmény típusa: szobor
 Avatás éve: 2006.
 Alkotó: Kun Éva, Mody Péter, Mitsui Sen, Mizser Pál, Papp Lajos
 Építtető: Veresegyház Város Önkormányzata

Leírás:

Az új városi tér és a Szabadidős és Gazdasági Innovációs Központ 2006-ban készült el. A téren a helyi művészek közteri alkotásai is helyet kaptak. Az épület déli homlokzata előtt található a Haragos kút. Egy zöldfelület sarkában Mitsui Sen Ember című alkotása látható. A Mackós falikut az épület homlokzatán kapott helyet, a boltíves felületben Kun Éva kerámia előtt ül a kő mackó. A zenélő szökőkút mellett zöltségeket ábrázoló térplasztikák gazdagítják a teret.

A Városháza előtti téren 2011-ben avatták fel Mizser Pál és Papp Lajos Véges végtelen című alkotását. A szobor az anyag és a szellem harmóniáját megteremtve az egységnek szeretne emléket állítani, a kozmikus és emberi közösség egységének, a végtelenített véges végtelennek.

A képek a <https://www.kozterkep.hu> oldalról.

Székely kapu

Cím: Fő utca (Ráday utca 12.)
 Helyrajzi szám: (468)
 Építmény típusa: kapu
 Avatás éve: 1998.
 Alkotó: Vass János, Lőrinc Damokos
 Építtető: Atyha település

Leírás:

1998. augusztus 20-án Atyha (jelenleg Korondhoz tartozik, valószínűleg Árpád-kori település) Veresegyház testvértelépülése állította fel a székely kaput a Fő út mentén. Elő oldalán illetve hátoldalán a következő szövegek olvashatók:

„KÉSZÜLT 1997-BEN
 E KAPUT ÖRÖKEMLEKEZETÜL ATYHA
 VERESEGYHÁTNAK TESTVÉRKAPCSOLATUK JELÉÜL”
 „E KAPUT KÉSZÍTETTÉK
 VASS JÁNOS ÉS LŐRINC DAMOKOS”

Trianon emlékmű

Cím:	Margita-hegy (Zivatar u.)
Helyrajzi szám:	0217/3
Építmény típusa:	emlékmű
Avatás éve:	2007. június 3.
Alkotó:	Módy Péter, Farkas Zsolt, Horváth István, Kerstner Róbert, Konkoly György, Szőlősi László
Építtető:	közsadakozás

Leírás:

Az életfát szimbolizáló emlékmű a múlt fájdalmát hordozza, de benne van a jövőbe vetett hit is.

A kereszt, melyet az emlékműtől nem messze található egy 7 méter magas, 4 méter széles alkotás, egyetlen tölgyfából ácsolt, cifraság, hivalkodás nélküli egyszerű fakereszt, mely a magyarság keresztény egységének bizonyosságát hirdeti. A kereszt felállítására 2005-ben azért e helyen került sor, mert a középkorban Szent Margita néven szakrális helyként tisztelték. A kereszt a Gondviselés időtlen jeleként a távolból vigyáz ránk, itt élőkre és az úton járókra ezután.

Kép forrása: <https://geolocation.ws/v/P/79791805/trianoni-emlkm-szada/en>